

6176

ВСЕСВІТ

1939

№6176

ЦЕНТРАЛЬНА
= НАУКОВО-УЧБОВА =
БІБЛІОТЕКА

Bauzeitung

640

0170

7109

З М І С Т

Змова Десмоля.
Роман з сучасного
турецького життя . **Л. Величко**
Вірші:
Авто. Ремонт улиць . . **Коломієць**
Нариси:
Двадцять шість . . **Вал. Бородкін**
На НЕС'ї **Н. Ольгін**
Шанхай **А. О—ко**
ХАДЕХІМ . . **Б. Порай-Кошиць**
На перських ланах. . **Ол. Корсун**
Варшава. (З циклу „Вишневі усміш-
ки закордонні“). . **Остап Вишня**
Скарбниці української
культури **Б. С.**
Вікно в Тихий океан . **М. Долотін**
Радянський олівець . . . **Я. Брік**

На обкладинці. — Ангар без стін,
з пластинок, німецьких авіо-заво-
дів на ярмарку в Ляйпцігу.

Зв
лен
Вни

№ 40
30-го вересня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Корла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

К 617

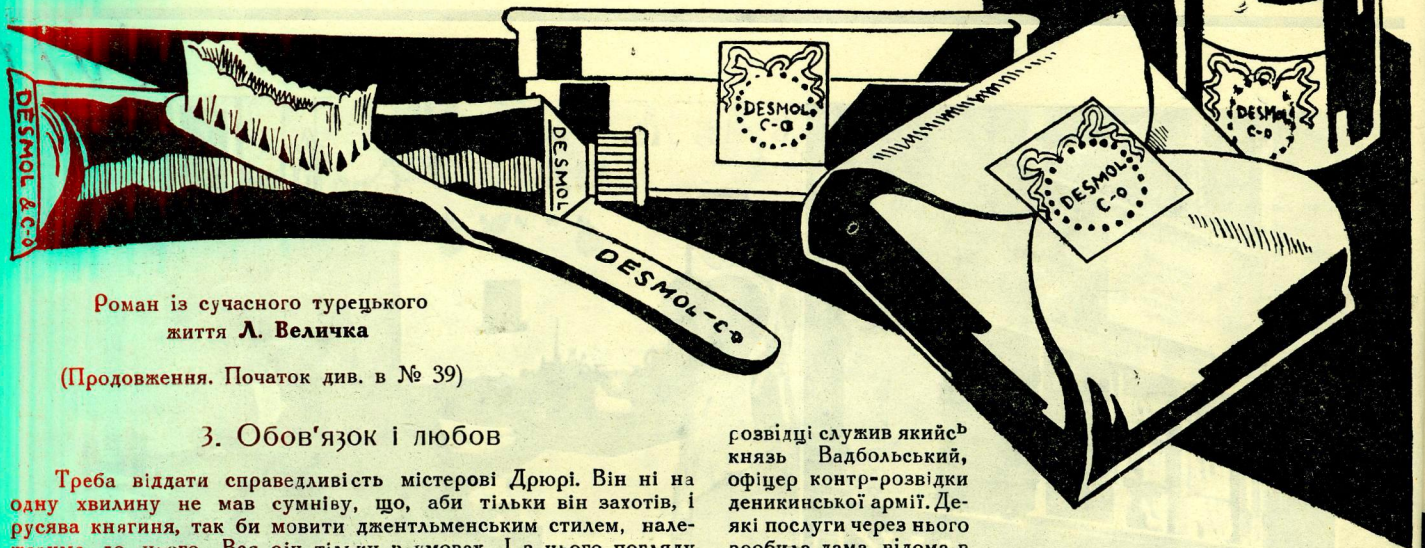
Ліворуч — мемо-
ріяльна дошка
на будинкові в
Цюрих, де жив
В. І. Ленін з
21-го лютого до
2-го квітня 1917
року

Зверху, праворуч — у листопаді ц. р. було 10 років з дня заснування органу Німецької компартії — „Роте Фане“. Нещодавно маленька газетка, зараз вона має величезний тираж й стоїть поруч з великими газетами світу. На фоті — підпільна редакція 1923 р. Внизу, ліворуч — Берлінські робітники фабрик готового одягу оголосили страйк. На фоті — піке-ти страйкарів; внизу, праворуч — Норвезький скульптор Фінн Гакон Фроліх закінчив погруддя Роальда Амудсена

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

ЗМІСТ

Роман із сучасного турецького життя **Л. Величка**

(Продовження. Початок див. в № 39)

3. Обов'язок і любов

Треба віддати справедливість містерові Дрюрі. Він ні на одну хвилину не мав сумніву, що, аби тільки він захотів, і русява княгиня, так би мовити джентльменським стилем, належатиме до нього. Вся річ тільки в умовах. І з цього погляду княжий титул його не засліпив. Завдяки своїй секретній службі він досить добре знав риночну ціну російських емігрантів обидвох статей.

І якщо його сон не стулив йому повік усю ніч, то тільки через те, що його мучили сумніви цілком іншої категорії. Чи може він не ризикуючи наблизити до себе чужинку? Містер Дрюрі взагалі принципіально не зв'язувався на жінок. Жінка — домашній шпигун. Шпигунів не можна мати при собі домашнього шпигуна. Це суперечить і з правилами поведінки, що їх виробив сам собі містер Дрюрі і з правилами служби. Але правила служби рівночасно кажуть, що жінка може бути дуже корисна іноді навіть конче потрібна. Та... не в тій ролі, що в ній містер Дрюрі вже майже відчував коло себе русяву руську княгиню.

— Я мушу спочатку знати, що вона являє собою, — сказав він собі і наказав собі заснути. Та наказ не поміг. Тоді містер Дрюрі застосував популярний серед англійських джентльменів спосіб. Він уявляв собі тин, як через нього стрибають вівці, білі і чорні. І став їх рахувати. Незабаром вівці почали стрипати так часто, що він збився з рахуни, і раптом коло тину опинилася чомусь княгиня Жозефіна в мережанім фартушку і сказала:

— Ходім гуляти.

Містер Дрюрі здивувався:

— Як, у фартушку?

Княгиня засміялась:

— Нічого. Ми ж поїдемо на автомобілі.

На дорозі стояв лондонський Роль-Ройс містера Дрюрі...

Вранці містер Дрюрі зайшов у консульство і незабаром завітав до нього на розмову якийсь молодий панок, що мав офіційне становище. Тому англо-голяндський комерсант прилюдно з ним ніколи не зустрічався. Містер Дрюрі був у посольстві лише в урочисті дні підчас прийомів англійської колонії взагалі. Офіційний молодий панок дістав від містера Дрюрі службове доручення. Він служив укупі з містером Дрюрі не на своїй офіційній посаді. Про його роботу для установи містера Дрюрі знали лише вони обидва та головний начальник цього панка. Головний начальник знав, звичайно, ще інших агентів. Але не всіх. Не знав він і містера Дрюрі, зв'язаного безпосередньо з Лондоном. Зате містер Дрюрі був лесонодієм у консульстві.

Через кілька годин містер Дрюрі мав уже на руках відомості, що йому їх роздобув панок.

Містер Дрюрі довідався, що княгиня Вадбольська англійській контр-розвідці невідома. Але відомості про неї, як виявилось, в у французькій розвідці. Там можна було знайти вказівки, що на-весні 1919 року в Одесі в французькій контр-

розвідці служив якийсь князь Вадбольський, офіцер контр-розвідки денікинської армії. Деякі послуги через нього зробила дама, відома в Одесі під прізвиськом баронеси фон-Мантейфель. Нема сумніву, що Вадбольський жив з нею, а може навіть одружився з нею, бо французькі офіцери, що бували у них, величали її княгинєю, вважаючи її за дружину Вадбольського. Потім того Вадбольський служив у французькій розвідці, працював у Надбалтиці, згодом переведено його знову до Парижа. Але там його впіймали, як він передавав відомості чужоземній державі, і вислали. Нині він десь у південній Америці.

Містер Дрюрі зморщився. Тепер він пригадав собі, чому прізвище Вадбольської якимсь так знайоме йому. Він згадав за паризьку непримність 1923 року, коли французька контр-розвідка випадково добралася до одної невинної англійської велосипедної крамниці, а потім у «Інтеледженс Сервіс» не стало кількох другорядних, проте цінних співробітників.

В Константинополі, скільки відомо панкові, княгиня Вадбольська із «справами» нічого спільного не мала і не мав.

Містер Дрюрі замислився, а потім сказав собі:

— Можна. Чого доброго, вона ще може й у пригоді стати. Навіть гаразд, коли вона коштуватиме багато грошей.

Містер Дрюрі поміркував ще й остаточно вирішив:

— Звичайно, можна. Я житиму вкупі з нею в одній квартирі. Ніхто й не подумає, щоб джентльмен, що так афішує себе, здатний був до чогось іншого, крім торговельних справ і любовних захоплень.

Я можу собі дозволити на таке захоплення. Тим паче, що вона ж княгиня. Правда, вона зазнала лиха. Але ж підчас великої французької революції маркиз де-Латур-Овернь був за танцюмайстра мого прабабці, а потім одружився з дочкою герцога Сомерсет. Правда, маркиз був чоловік, а княгиня жінка...

Ні, вирішено! Я заховаюся

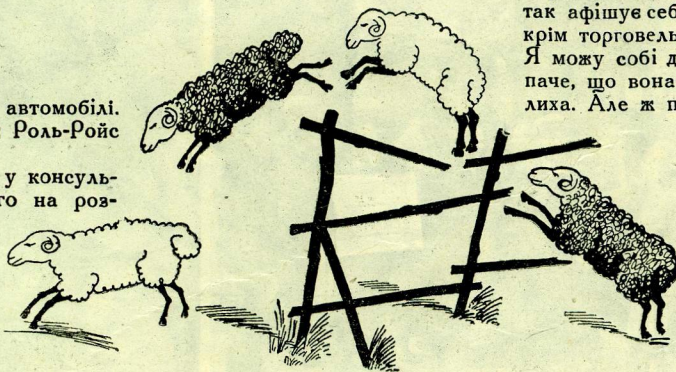
4. Велика гра

Коли в той самий день рівно о восьмій у ечорі містер Дрюрі сів за сімнадцятий столик у великій залі ресторану, Юзавіт зразу вичитала на його обличчі вираз рішучості і джентльменської прихильності.

Вона підійшла до столика і мовчки, як завжди, привіталася злегка кивнувши головою і на одну мить підвівши довгі темні вії.

— Як проживаєте, міледі? — привітався до неї містер Дрюрі і майже врочистим тоном сказав:

— Дозвольте мені самому відрекомендуватися вам. Дуже жаль, що доводиться мені позбавити себе приємності бути відрекомендованим вам через когось, хто мав би вже честь бути з вами знайомим і міг би вам репрезентувати мене. Мені звуть Ерчер Дрюрі. Я — англійський джентльмен і цікавлюсь

тут у Константинополі комерційними справами. Я хотів би вам висловити...

Юзя слухала з виглядом холодної поваги. Вона перебила англійця:

— Що вам завгодно замовити?

Містер Дрюрі на цей раз справді збентежився. Він сподівався, що злиденна княгиня-офіціантка зразу ростане, а вона, навпаки, захолола і морозить його таким гордим виглядом, що він мало не почув себе знову демократом. Що воно за фігалі?

— Я буду вам дуже вдячний, коли дістану біфштекс і смажену картоплю.

Раптом Юзя якось ласкаво всміхнулася.

— А Кара-Гісальську воду подати?

Містер Дрюрі вмиль відійшов від своїх демократичних поплаваючись в усмішці сказав:

— Сьогодні мені хочеться шампанського. Чи зможу я дістати пляшку Мум-Кордон-Вер?

— Зараз замовлю,—знову тим самим суворо-офіційним тоном промовила Юзя.

Містер Дрюрі взагалі рідко коли дозволяв собі пити вино. На це він мав підстави. Але сьогодні, випивши два келихи шампанського — більше він ніколи не пив,—він відчув, що на те, щоб далі перевести свої постанови, потрібна мужність.

Містер Дрюрі виводило його з рівноваги. Він розумів, звичайно, що княгиня не може тут в ресторані прилюдно сама кинутися йому на шию і сказати:

— Я ваша. Садуйте мене в автомобіль.

Та він і сам не хотів би цього. Він не робить собі ніяких ілюзій що до цього, проте ж, вона княгиня, а він джентльмен. А вийшло такі якось не так, він сподівався чогось іншого. Більшої легкості. А тут доводиться думати. Спеціальної практики в таких справах містер Дрюрі не мав. Його романи досі були цілком елементарні й записувати їх доводилося не на сторінках пам'яті, а в одній з рубрик його прибутково-видавничої книжки.

Два келихи шампанського не допомогли йому розв'язати тактичного завдання. Пробуючи знайти таке розв'язання, він помітно для себе допив пляшку і раптом відчув прилив мужності і якогось дивного легкодушно-веселого настрою, цілком не властивого ні його характерові, ні його становищу, ні його складній професії.

Він чомусь з полегкістю зітхнув, відкинув своє коротке туловище на спинку крісла й побачив перед собою Йосипа Олександровича Бродського з радісно блискучими очима, приязною усмішкою, білосніжними грудьми і білим шовком жилета.

— ... Que désirez vous, monsieur le directeur? (Що вам завгодно буде, пане директоре?) — спитав хазяїн „Смарагда“.

Містер Дрюрі навіть не догадався здивуватися, звідки рес-

торатор знав, що він — директор компанії Десмоля. Він сказав:

— Чи не можна попросити мадам Жозефін?

Чи підморгнув йому ресторатор, чи так може тільки здавалося йому? Містер Дрюрі неспокійно крутнувся на кріслі.

— Може воліли б ви краще, щоб вам подали каву нагору, на балкон? — спитав Йосип Олександрович і на цей раз уже без сумніву підморгнув.

Містер Дрюрі вирішив не звертати уваги на цього нахабу. Голова працювала легко й швидко. Він кинув оком наверх, на балкон, що оточував задню половину залі. Там, здається, нікого нема. Звичайно, на балкон. А там... Прохолодніше?

— Еге, там свіжо. Щойно спинили вентилятор. Добре, будь ласка. Я зараз скажу мадам Жозефін, щоб вона подала вам туди каву. Вам, звичайно, по-французьки?

Містер Дрюрі важко підвівся і пішов на балкон. Там справді нікого не було. Через кілька хвилин Юзя принесла йому каву і, розставивши на столику чашку, кофейник і цукорничку, швидко заговорила, раз-у-раз запинаючись:

— Чому... ви... не пішли просто... в окремий кабінет? Це було б... принаймні одверто... Ви за кого мене вважаєте? Звичайно... я розумію... ресторан. Я вам служу... офіціантка... ви звикли... вам усе одно, хто я, що я пережила, переживаю. А я, а я думала, що ви джентльмен...

Містер Дрюрі сидів мов очманілий. Він, справді таки, не мав практики. Він вірив, він повірив, він хотів вірити. Адже він все одно постановив вкритися. Останні слова Юзі сколихнули його. Він мало не вигукнув: „Княгине, я джентльмен“.

Він навіть ударив себе рукою по товстих грудях. Шампанське раптом кинулось йому в голову.

— І я люблю вас,—скрикнув він і вхопив Юзю за руку.

— Так зразу? — протяжно сказала вона, помалу визволяючи руку.

— Я хочу з вами побалакати.

— Побалакати? Добре, побалакаємо.

— Я хочу вам сказати... я хочу...

— Я бачу, що ви хочете. Але ви забуваєте, що я служу і не можу та й не хочу підісти до вашого столика, як це роблять офіціантки. А може ви цього хочете?

— Що ви? Хіба ж...

— Тоді побалакаємо краще колись інакше.

— Але де?

— Що ж я вам можу на це сказати? Аджеж не збираєтесь ви запрошувати мене до себе? Чи може збираєтесь? — Юзя вщипливо якось усміхалася.

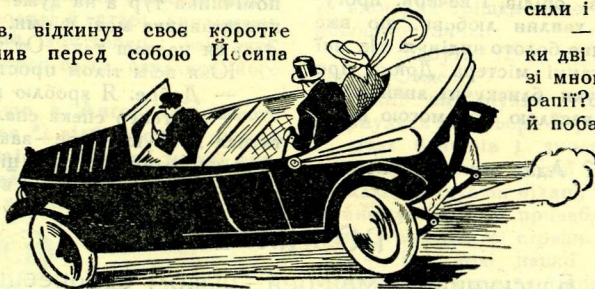
Містер Дрюрі випив такий чималенький шампанського і страшенно відчував брак практики. Він напружив всі свої розумові сили і раптом засяяв. Еврика!

— Коли ви можете знайти вдень годинки дві вільних, то чи не згодиться ви зробити зі мною прогулку в мою автомобіль до Террапі? Ми випили б чашку кави у Токатліяна й побалакали б... Юзя хвилинку подумала й усміхнувшись сказала:

— Добре. Я згодна.

— Так побалакаємо?

— Чому ви так багато говорите про цю розмову? Звичайно, маю надію, ви же не сидітимете мовчки ті дві години. ... І вони побалакали.

ЧАСТИНА 2. РОЗДІЛ 1

АГЕНТУРА ДЕСМОЛЯ

1. Через два тижні

Через два тижні між містером Дрюрі і Юзефою Станиславівною (перейменованою в Джесі) відбулася така розмова.

А втім, треба б повідомити читача, що розмова ця була не в ресторані й не в автомобілі, а в літньому будинку, що його найняв містер Дрюрі в Терапі, хотівши замешкати там з чарівною руською княгинею.

Увечері, по обіді, сиділи вони в залі нижнього поверху, в салоні, як здебільшого називають греки та турки те просторе приміщення, що виходить дверима просто на вулицю й на протязі дня та вечора править за темісце, де перебуває родина, де приймають гостей, взагалі, за головне жигло. Салон був просторкий, статкований, звичайно, „по східному“. Уздовж стін низькі, широкі канапи, вистлані килимами, килими на стінах. На стіні підлозі, застеленій величезним смирнським килимом, навколо круглого стола, поставленого в куті салону, стояло

кілька глибоких і м'яких шкіряних клубних крісел—дань звичкам і смакам самого хазяїна.

В одному з таких крісел недбало розмістив свій гладкий і короткий тулуб містер Дрюрі і раював у прохолоді високого примерклого салону, повагом попиваючи льодову содову воду з шотландським віскі і понижуючи запашною темно-динамковою гаванською сигарою.

Юзефа Станиславівна нахил сиділа на дивані, підобгавши під себе десяток різноколіоровими шовками вишитих подушок і загуманеними приємним і легким травлінням очима стежила й собі за сизо-блакитним димком турецької цигарки. Час від часу ліниво простягала руку до низенького різьбленого арабського столика й струшувала попіл у вибивану мідяну дамаську чашу.

— Слухайте, Джесі—помалу сказав містер Дрюрі; слова виходили з його уст так само ліниво й протяжливо, як клуби

диму з сигари.— Слухайте, Джесі,— повторив він і завовав, кинувши на Юзю пильний погляд прижмуреними безколірними очима.

— Так, я слухаю. Що такого?

— Ви знайомі, здається, з Осман-беєм? З полковником Осман-беєм. Колишнім полковником.

— З яким саме Осман-беєм? Адже ви знаєте, що у турків нема прізвища. Полковник! Не один ліній турок скаже вам, що він воював під час великої війни і був полковником або навіть пашою.

— О, цей Осман-бей ще не в літах і справжній полковник. Такий високий, чорнявий, смуглявий, гарний, говорить по-англійськи, по-французьки і навіть дещо по-руськи. Він колись наче б то жив у Росії.

— А, Осман-бей... Я його трішки знаю.

Юзю поправила вбрання, підобгала під себе ноги і присіла на канапі.

— Трішки?— протяжно сказав містер Дрюрі.— Дуже жаль. Я хотів би з ним ближче зазнаномитися. А мені передавали, що ви з ним були добрі знайомі. Шкода що воно не так.

Юзіні очі блиснули. За два тижні свого „солідного романа“ з містером Дрюрі вона нічого не встигла розглянути в своєму новому приятелі, крім розміреної нудьги, раз назавжди заведеного розпису життя на ранок, на день, на вечір і навіть на ніч. Вона була трішки замислена ці дні, порівнювала своє далеке минуле з цим теперішнім і, легко зігхаючи, збиралась скоритися так несподівано знайденій долі в особі повного, мовчазного містера Дрюрі, що вже цілком перестав хвилюватися лісовими поривами.

Її випробуване чуття підказало їй зразу, що несподіване для неї запитання містера Дрюрі відкриває якусь нову сторінку їхнього життя та що ця сторінка буде заповнена вже не тим календарним росписом сніданків, обідів, і вечері, прогулянок, поїздок до кін, коротеньких хвилин любови, що вже починає засмокувати її в тисе й сонне болото нудьги. На неї повіяло старими спогадами. В запитанні містера Дрюрі про Осман-бея вона відчула приємні відгуки блискучих знайомств, що їх навіязував і зміцнював за її веселою допомогою незабутній Пантофель.

— А навіщо вам оцей Осман-бей? Адже він тепер не має ніякого значіння.

— Мені за нього говорили...

Містер Дрюрі зворухився в кріслі, викинув сигару з рота й, прижмуривши очі, перебрав Юзю.

— Дорога Джесі, я мабуть забув вам сказати, що я не люблю запитань. Вам аж ніяк не треба знати: навіщо, як і чому. Що краще ви засвоїте це, то приємніше буде для мене

і... для вас. Обличчя Юзю цілком ожило. В ній прокинулася цікавість і затремтіла жагою невідомого. Вона вперше з ширим зацікавленням глянула на свого флегматичного чоловіка.

Містер Дрюрі вже знову курив, відкинувши голову на м'яку спинку крісла, що ніжно взяла на себе її тягар.

— Добре. Я розумію. Я знайома з цим Осман-беєм. Добре знайома. Чого ж ви хочете?

— Ви розумна жінка, проте, ви не можете зразу засвоїти собі, чого я хочу. Кажете, що ви розумієте. Вам цілком не треба розуміти, поки я вам нічого не скажу. Тепер я вам скажу і ви зрозумієте.

Я чував про Осман-бея, як про людину дуже талановиту в комерційних справах. Мені потрібен помічник-турок. Для моїх торговельних справ. Олож я хочу з ним зазнайомитися. Але мені не хотілось би посередників. Краще, щоб Осман-бей сам прийшов до мене попросив роботу. Інакше він заправить дуже дорого.

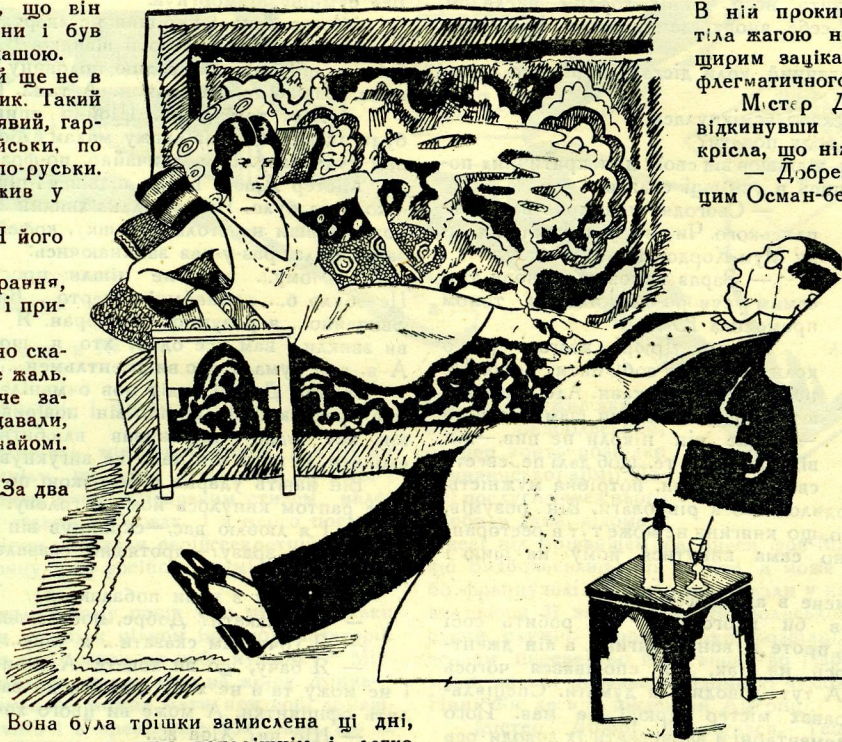
Адже на гроші у нього сугужно? У мене було таке враження, що гроші йому потрібні.

— Тим краще. Ви спробуйте зустрітися з ним. Розкажете йому, що ми з вами близькі приятелі. Можете орудувати сміло. Я не ховаюся з тим, що маю честь бути вашим приятелем. В'їжджайте до нього, і в розмові закінчите слово, що я шукаю помічника турка на дуже легку й вигідну роботу. Мені потрібна представниця моєї фірми. Я гадаю, що ви зумієте це зробити. Здається на ваш такт. От тепер ви розумієте.

Юзю всім тілом простяглась на канапі і сказала:

— Добре. Я зроблю це.

— А тепер спускайся і ми, коли хочете, можемо пройтися до Буюк-Дере— закінчив розмову містер Дрюрі, кинувши оком на годинник на ріді. Годинник показував дев'ять— точний момент їхньої щоденної вечірньої прогулянки.

РОЗДІЛ 2

2. Блискучий Осман-бей—цілком європеець

Салони мадам Вірджинії Бартолоті, дружини директора константинопільської філії „Середземноморського Банку“, потопали в яскравих огнях, бо „красуня Вірджинія“, як її фаміліярно називався Пера, мала таке личко, що не боїться ні сонячного проміння, ні електричного світла.

Висока повна брюнетка, з гарячим рум'янцем на смуглявому обличчі, з чудовими блискучими чорними очима, з сміло підмальованими яскравим карміном губами, розкішним ротом, гнучка, не зважаючи на свій буйний розквіт, Вірджинія Бартолоті вже кілька років нероздільно й деспотично панує над маленьким світом кон-

стантинопільської „вишогого товариства“. В її салоні тричі на тиждень танцюють після чаю мода й лілія дипломати, грошів та національностей і кілька ків окремого типу.

Це—цілком європейці, одшліфовані в європейських столицях постійні відвідувачі посольських і банкірських салонів, нині переважно „бувші люди“: колишні сановники й дипломати Пишювельської Туреччини після захоплення Константинополя. Далі—кілька нероб, синків великих константинопільських експортерів, прийдешніх власників посередницьких фірм, десятками зв'язаних з європейськими банками. І ще—

кого ніде не обійдеться—журналісти тієї самої закраски, теж недобитки пропашої отоманської імперії, випробувані й небезкористні „друзі“ європейських дипломатів і банкірів.

Сьогодні у „красуні Врджинії“, зібралось більше гостей, ніж звичайно. Вечір має взагалі не цілком звичний характер. Де-хто—і це найвидатніші і найпочесніші гості—щойно під'їхали, викликані телефоном. Сьогодні у прекрасній Врджинії дуже рідкий гість її салонів—її власний чоловік сеньор Бартолоті.

Директор Середземноморського Банку переважну частину року перебував в нудній Ангорі, цілими днями й вечорами с'являючи в урядових вітальнях і кабінетах, у ресторанах Фреско і в кулуарах Меджеліса про свою палку любов до нової Турції. А в переможках між цими промовами сеньор Бартолоті провадить різні справи коштами свого банку. Його спеціальність—проповідувати турецько-італійське зближення. Коли сеньор Бартолоті говорить в Ангорі про це зближення, в його промовах брешуть мільйони. Він—дідова людина. Принаймні, намагається справити враження, що політику вагає він за своєрідну бандеролю на пачці кредитних білетів.

У великій середній вітальні під звуки галасливого „справжнього“ джаз-банди, що його зображають чотири худорляві руські емігранти в потертих бузкових куртках, нині крутиться, конвульсійно вигинаючись, то підскакуючи, то сковзаючи по блискучому мов даєрлако паркеті, всього кілька пар. Серед них, звичайно, сама хаяйка, константинопільська королева чарльстона. Її кавалер—круглий як куля, семидесятилітній еспанський генерал з нафарбованими старомодними вусами в формі двох безглуздо грубих чорних вістрів на цілком спитілому обличчі. Генерал півником підстрибує, намагаючись пригорнути до себе пухку Врджинію, але біле кругле черево, нещадно випираючи з фрака, без-адійно розділює їх.

Дами сьогодні нудяться. Танцюристи здебільшого не танцюють, а гуртуються в другій вітальні навколо сеньора Бартолоті. Сеньор Бартолоті розказує, а молоді й старі дипломати, фінансові леви і цілком європейзовані, хоч тепер і заштані, блискучі представники турецького вищого світу, слухають його явню схвильовані.

... Сеньор Бартолоті розказував, що в Ангорі доспівають великі перемири, що наверху, в Чан-Кая *) відбуваються наради кемалістами та що можна сподіватися, можна

сокий худий ділусь, з високим і по-жовтілим бритим лицем, гачкуватим носом і вузьким, майже беззубим ротом, стояв, спершись спиною об білу мармурову різьбу каміна і звич

ним рухом лівої руки пригладжуючи зачісані на лисину ріденькі пасма фарбованого волосся, підкреслював палкою жестикуляцією правої руки свою уривчасту промову.

— Мені передавали... Дуже надійне джерело... Звичайно, назвати не можу... Чутки, дуже вперті чутки... Готується організація нової партії. На чолі вже великі діячі... Солідні люди... Наші спільні приятелі... На мою думку, найрозумніші люди в Турції... Справжні патріоти... Я, стільки праці присвятивши для добра Турції, дуже радий... Я дуже буду радий, коли воно вийде так... Нам потрібна саме така партія розумних людей, розумних патріотів... Революція... Війна... Все це чудесно... Але ж війна скінчилася... Революція минулася... Лозанна... Тепер треба орудувати...

Сеньор Бартолоті підняв на рівень своїх очей висохлий вузловатий палець і прервав свою промову, значливо оглядаючи слухачів. Цією несподіваною мовчанкою він хотів підкреслити велике значіння своєї останньої фрази. Слухачі уважно зглянулись на палець сеньора Бартолоті і виразом обличчя, мимовільними рухами potwierдили свою повну й цілковиту згоду з тим, що їм потрібна партія розумних патріотів, бо тепер треба орудувати.

Сеньор Бартолоті говорив далі:

— Мені згадували прізвиська... Поки що говорять про це пошепки... Але я мабуть таки скажу їх вам. Адже ми тут серед своїх? Правда, Осман-бей?—звернувся він до високого стрункого турка, що стояв поруч нього біля каміну в бездоганному фраківі й темновисневій фесці над виразним енергійним смуглявим обличчям.

— Кажіть, звичайно, адже завтра, позавтра все одно чутки ці розійдуться по Пері і їх обговорюватимуть у Токатліяна*),—примружуючись відповів Осман-бей.

Італієць злегка всміхнувся, тобто зморщив трішки своє пергаменове обличчя.

— Мабуть таки ви маєте рацію. Отже...

Ший витягнулись, голови звернулися до сеньора Бартолоті. В очах банкірів і дипломатів заграли вогники. „Свої люди“ слухали, роздубивши вії, немов принохувались до привабливого запаху смакливої страви.

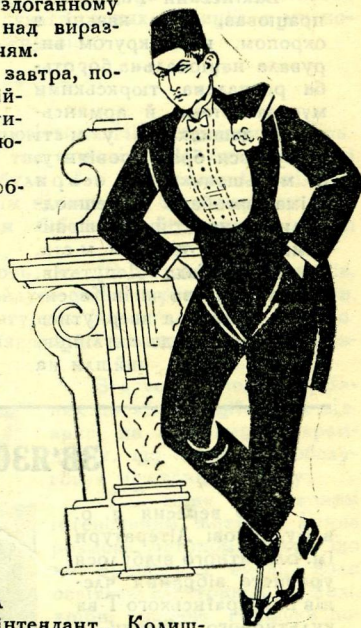
— На чолі нашої партії стануть... І посипались прізвиська. Справді, знамениті, великі, солідні прізвиська. Колишній прем'єр... Колишній міністер закордонних справ... Колишній командувач фронту... Колишній генерал губернатор. Колишній головний інтендант... Колишній посол... Паша... Паша... Паша... Усе це—недавно державні мужі, сановники, що мали в своїх руках владу тоді, як турецькі гості італійського банкіра вже відійшли від участі в ній, незадоволені з нової формації, відставні сановники нового режиму.

Нарешті, згадано одне прізвисько, що викликало заворушення серед „друзів Туреччини“ і турецьких „цілком європейців“. То було ім'я великого політичного діяча, що ще два-три місяці тому займав у Константинополі видатний урядовий пост. Вимовляючи це ім'я, Бартолоті підкреслив його підвищенням голосу...

— І, нарешті, наш спільний друг, один з найвидатніших турецьких патріотів...

Він на мить спинився, дратуючи цікавість слухачів. — Ви вже відгадали, про кого я говорю. Доктор Авні-бей... Я пишаюся знайомством з ним... І...

*) Найкращий і найбагатший ресторан у Константинополі. (Далі буде)

*) Резиденція президента республіки Кемаля-Мустафа-паші.

ДВАДЦЯТЬ ШІСТЬ

І. Фіолетов
Пред. Бакінськ.
Ради Нар. Госп.

пам'ятник тим 26 піонерам комунізму, що десять років тому полягли через зраду угодницького уряду Закавказзя. Вулиці Шаумяна, Фіолетова, Джапарідзе, Зевіна, Карганова й інш. відживлюють у нашій пам'яті події, що відбувалися на першому році пролетарської революції в столиці нафтового царства Ротшильдів і Манташових.

Радянську владу було проголошено в Баку лише за пів року після Москви—більшовикам довелося воювати не тільки з буржуазією, а й з силою національних партій й угруповань. До того ж за тих часів на Кавказ з Півдня наступали турецькі війська, з Персії—англійці, що прагнули нашої нафти. Грузію ж окупували німці, що їх покликали грузинські меншовики.

Бакінський Раднарком працював, як в казні з окропом, коли кругом вирувала національна боротьба розпалена тюркськими мусаватистами й армянськими дашнаками, у місті відчувався брак провіанту, а меншовики й есери всіма засобами перешкоджали розпочатій більшовиками роботі оборони міста.

Коли Рада Депутатів, обраних ще за часів Керенщини, ухвалила звернутись за допомогою до англійців, що тим часом вийшли на

РАЗОМ з тими, хто давав назви життєвим артеріям нафтового міста, революція змела й табельки, що нагадували бакінським робітникам за недобрий і старий час.

Новий радянський Баку вже забув старі назви своїх вулиць і майданів. Одійшли в історію перспектива Нобеля й великого князя, поліцейська й офіцерська вулиці.

Тепер чудовий вокзал електричної залізниці виходить вікнами на вулицю Народів сходу, а на колишньому Біржовому—нині майдані Свободи—стоїть

С. Шаумян
Пред. Бакінськ.
Раднаркому

Південно-Каспійське узбережжя, Раднарком зрікся влади і вона нерейшла до рук директорії з пишною назвою. „Диктатура Центрокаспія й тимчасового Виконавчого Комітету“.

Першим кроком нової влади, де для боротьби з радами об'єдналися соціалісти й офіцери, був арешт більшовиків на чолі з Степаном Шаумяном. Турецька армія наступала й 15-20 вересня 1918 року, за два тижні до свого розгрому й капітуляції перед Антантою, захопила Баку. Того ж дня бакінським більшовикам пощастило звільнити заарештованих товаришів і на останньому судні вони відплили до Красноводська. Але там владу було вже захоплено есерами, а фактично по Закаспію орудувала англійська військова місія з капітаном Тиг-Джонсоном на чолі.

Всіх бакінських комуністів негайно після приїзду арештували і в ніч з 19 на 20 вересня—з них було відібрано 26, як

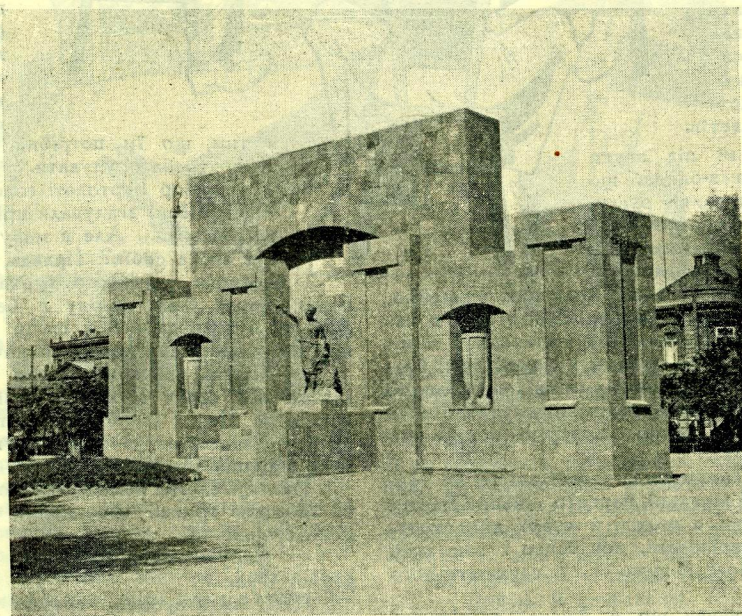
казали,—для відправки в Індію. Їх посадили в спеціальний потяг туди й посідали члени есерівського комітету й англійського командування.

На 207-верстві потяг раптом зупинився і всі заарештованим запропонувано було вийти з вагона.

Їх розстріляли без якого суду волею англійського командування і за згоди зрадницького „соціалістичного“ уряду Закаспія.

Але есери помилилися—смерть 26 комісарів припинила переможного ходу революції, вона була тим цементом, що скріпила пролетаріату в боротьбі за волю і світ майбутнє.

Ліс нафтових веж навколо Баку в кращий пам'ятник товаришам, що своєю кров'ю заплатили за перемогу р бітників.

Пам'ятник 26-м бакінським комісарам

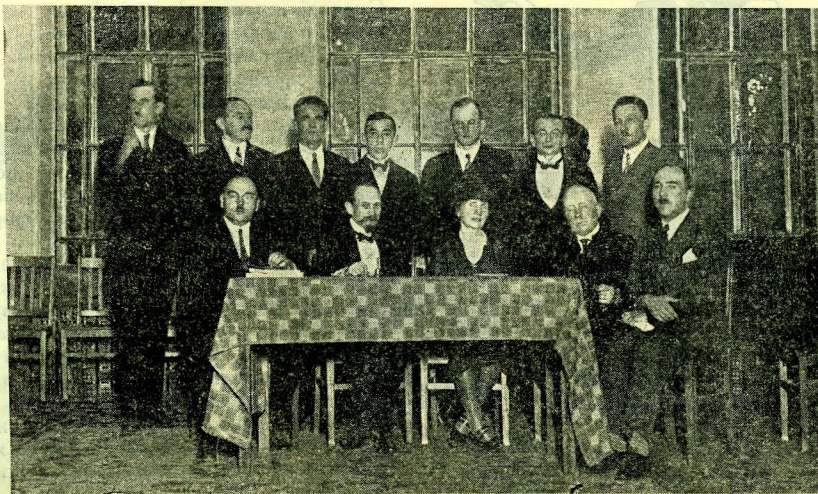
Вал. Борода

ЗВ'ЯЗОК З ЗАКОРДОННИМИ НАУКОВИМИ РОБІТНИКАМИ

14-го вересня ц. р. в Будинкові Літератури ім. Блакитного відбулося урочисте зібрання членів Всеукраїнського Т-ва культурного зв'язку з закордоном де виступав з доповіддю німецький проф. Шмідт-Отт.

Заступник голови Т-ва культурного зв'язку з закордоном та заступник уповнаркомзаксправ тов. Кулик в своїй промові висловив надію, що ця зустріч з науковими

На фоті: (зліва направо)—представник Головна-уки т. Озерський, заст. Уповнаркомзаксправ т. Кулик, дружина профес.

робітниками Німеччини змцїнитъ культу- рні зв'язки між УСРР та Німеччиною.

Увечері відбувся бенкет на честь німецьких наукових діячів проф. Шмідта-Отта та д-ра Іонаса.

На об'єднаному засіданні та на бенкеті були присутні представники НКО, Головна-уки німецького генерального консульства,

Шмідта-Отта, проф. Шмідт-Отт, д-р Іонас. Стоять—предст. на- вих установ та спів- чимецьк. консульс- тевні

НА НЕС'І.

(Нова електрична станція в Криворіжжі).

БЛИЗЬКО від станції „Вечірній Кут“, в Криворізькій окрузі, будують могутню електричну станцію. Вона щільно підходить до Жовтневої рудні. Ця станція має дати 30 тис. кіловат для всіх залізничних рудень—Криворіжжя і постачатиме електричну енергію місту, а також і підприємствам, що лежать близько рудень.

НЕС, як скорочено називають тут нову електричну станцію,—це гордість всіх робітників. Коли ви прийдете на Жовтневу рудню і розпочнете бесіду з будь-яким робітником за його роботу та життя-буття, ви неодмінно почуєте від нього:

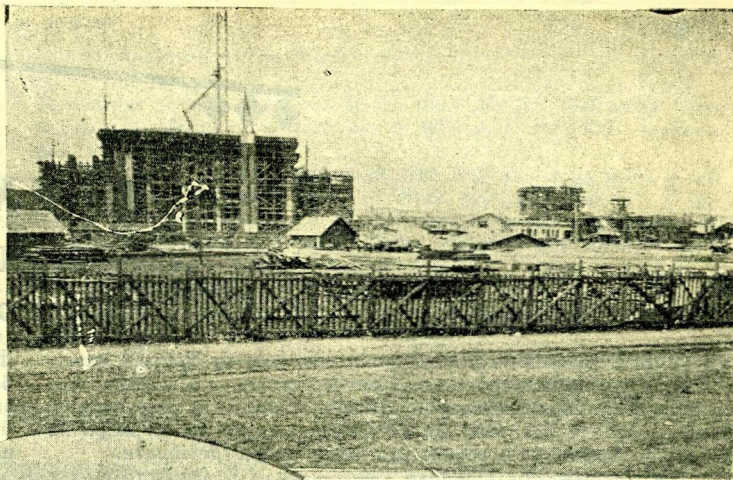
— Та що в нас... ось НЕС... на НЕС'і обов'язково побувайте.

І вдень і вночі при електричному світлі іде будівництво НЕС'у. Поки освітлення дає старенька електрична станція імени Рикова з Жовтневої рудні.

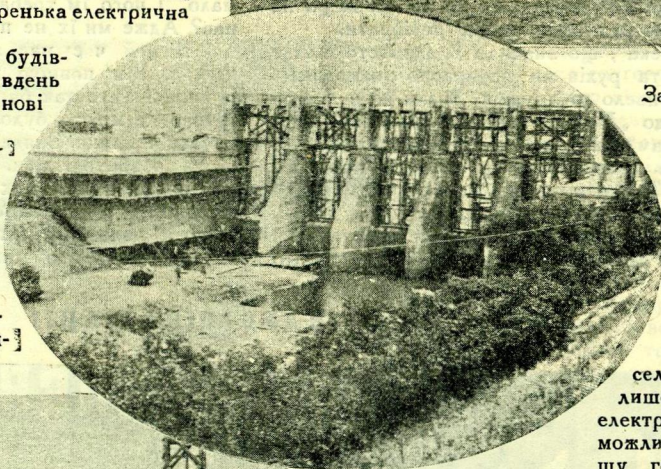
Безкінечною стрічкою тягнуться на будівництво сотні й тисячі діжок з цементом, вдень і вночі гуркотять дробарки, пожирають нові стіни величезну кількість заліза.

Над корпусом будівлі високо знята стальна башта. Від неї, на всі боки тягнуться жолоби, а по них розливається готовий бетон у форми, для майбутнього корпусу. По башті, вгору і вниз рухається вагонетка, що подає бетон до жолобів.

Спустилась вниз, а тоді знову виринула, підійшла до ліжуваті трубки, ви-

Загальний вигляд будівель

Гребля

влада повинна більше будувати таких станцій, а ми повинні допомагати їй в цій справі.

* * *

Влітку і взимку працюють на НЕС'і будівники. Кількість їх сягає майже 2 1/2 тис. чоловіка. Зле було на весні з культуроботою. Більше було її в обіймах Окрвідділу Союзу будівників. А потім пілягалися. Організували червоні кутки, зорганізували бібліотеку-передвижку, різні гуртки, школи, курси.

Вчать тепер грамоти до 50 сезонних робітників. Близько 100 чоловіка пройдуть через гуртки профграмоти.

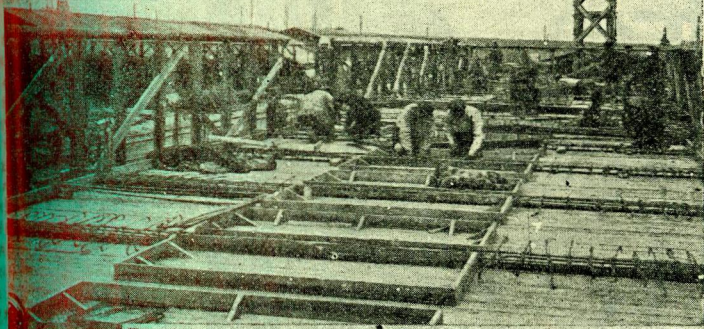
Є на НЕС'і свій драмгурток. Роблять вистави а нещодавно до будівників приїздили на кілька гастролей шевченківці.

Втягуються поволі будівники до кооперації. ЦРК відкрив на будівництві крамничку, що повного обслуговує мешканців НЕС'у.

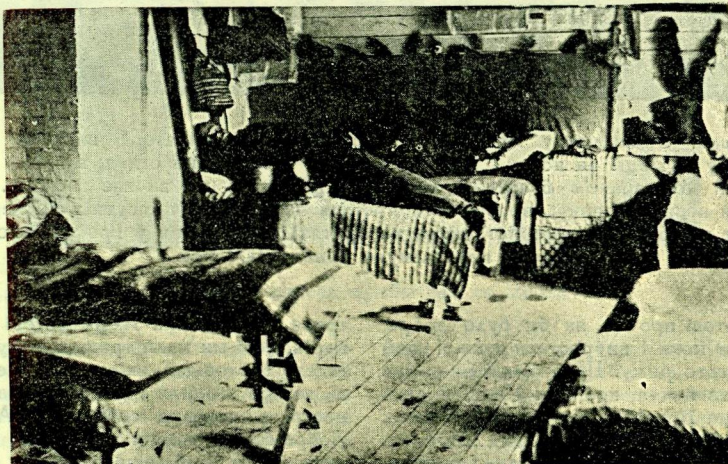
НЕС живе напруженим інтенсивним життям. Гучна розмова бетономішалок, що не змовкає і вночі, коли освітлені електрикою будівлі, дрібні неначе комашки поstadі робітників, що ворухаються на рештуванні, зріст сірого тіла греблі і взагалі шумливе та заклопотане життя міста, де будється нова електрична станція, все це відбивав величезний темп індустріалізації.

НЕС не лише будівництво. НЕС ще й будівельна школа. 120 безробітників застойних кваліфікацій, переважно радторгслужбовці, вивчають на НЕС'і новий фах. Під керівництвом інструкторів придбають вони нові знання. Восени НЕС дасть 120 нових будівників, що їх так

Н. Ольгин

Готуються заливати бетон

Робітничка касарня

кинула все що мала в собі і знову хутко спустилася вниз.

Неначе павутиною обплутано будівництво рештуванням. Взад і вперед шугають вагонетки повні матеріалу.

З вересня, коли будівельні роботи закінчаться, приступлять до роботи техніки німецької фірми АЕГ, що розроблювала проєкт станції. За 8 місяців повинно пустити першу турбіну. Радіус обслуговування станції—40 верстов.

По закінченні Дніпрельстану, НЕС буде його підстанцією.

Це величезне спорудження коштуватиме ЮРТ'у 14 міл. карб. і дасть щороку економію 12 міл. карб. Велика перевага цієї станції це те, що вона функціонуватиме на розпорошеному вугіллі. А це робить економію ще певнішою.

ШАНХАЙ

РІКША

Нарис А. О—ко

Я ДОБРЕ запам'ятав рікшу, що возив мене до Чапея і назад. Він сказав мені, де він найчастіше стоїть, і я завжди його найм. Він з гордістю заявив, що вмів розмовляти по-русьському, але вимовляв слова так, що не звикнувши до нього, якщо не зовсім не можна, та в усякім разі дуже важко розібрати.

Він говорив: „Валядистека“, що значило Владивостока. Але з доповненням англійської та рухів ми прекрасно розмовляли. Далі наше знайомство привело до дружби. Звали його А-лун.

Якось він повіз мене до „Джесвіл-парк'у“. Біля парку вирішили поговорити „по душам“. Я присів на зеленій траві, а він сів на своєму візочку. Я просив його розповісти про своє життя. Він охоче згодився. Тяжко зітхнув і почав:

„Нас у батька було п'ятеро—трьох синів і дві дочки. Жили ми на воді в одному невеличкому човнику. Їли дуже погано, бо нічого було. Батько був за рікшу. Возив він багато, багато різних білих людей. Що-вечора приходив додому в сльозах. Що-вечора показував він матері й всім нам чорні плями на спині. Це були синці від ударів билих мушкетерів та жінок, які під час їзди били по спині, коли батько знесилювався й не міг їхати так швидко, як їм цього бажалося.

Що-вечора він діставав з-за пазухи торбиночку і висипав у руку матері 20-30 центів. Це було все, що він заробляв за день.

Нам дуже жалко було свого батька. Він був такий добрий і так багато працював, і так любив усіх нас... але що ж поробиш. Ми були всі маленькі і не вміли працювати. Найстаршому було 10 років, а найменша мала 4 міс. віку, і ми її ще не могли бачити. Якось після священного чифана і після омивання всі полягали спати. Настала темна, темна ніч.

Мені чогось не спалося. Я став шептати на вухо старшому братові про те, як би було добре, коли б ми мали змогу простягти ноги і випростати руки. І щоб мали свою фанзу і багато, багато рижу. Щоб біля фанзи був садочок, а в садочку чимало квітів та кропиви і щоб я рвав кропиви, приносив матері, а вона її дрібно рубала та смажила, а потім би всі ми їли риж з кропивою їли б скільки завгодно. А батько, щоб працював тільки від сонця до заходу, і щоб не мав синців на спині та не плакав. А койорів було так багато, щоб на все вистачало.

Старший брат слухав мене і мовчав, а коли я закінчив, прошепотів: „Все це буде, коли ми виростемо“.

Але страшні ці білі люди. Вони не вміють плакати і ніхто їх по спині не б'є. Їдять вони багато і дуже смачні страви.

Жаліти вони теж не вміють. Вони б'ють хінців і б'ють дуже болюче. Вони вбивають хінців і вбивають дуже багато. Вони змушують хінців багато працювати і платять за це дуже мало. І чого їм треба від хінців? Чого вони поприходили до нас? Адже ми їх не просили.

В цей час нас загнув гудок англійського військового катера. Він повною холою йшов на човники, що ще спали. В каналі було так багато човників, що ні ззад, ані вперед рухатися не можна було. Катер ще швидше помчав і почав розбивати човники. З'явся страшенний крик та шум. Десятки човників розбито і діти, жінки та старі опинилися в воді. Катер, не звертаючи на них жодної уваги, не переставав з такою швидкістю пробиватися крізь гущу човників. Ось він наліг чорним жахом на наш човник. Батько, що хогів було відштовхнутися від нього, упав з розбитою головою в воду. Човник

хруснув і розпався по воді. Я вхопився за якусь дошку, задрав голову вгору і галасував з усієї сили, я довго плакав і мене заспокоювали чужі люди.

Коли настав ранок, почали розшукувати. Розшукували батьки своїх дітей і діти своїх батьків.

Батька розшукали тільки на другий день. Він був мертвий і витягли його в к

разом з іншими на шибері. Ого ж уціліла вся родина, крім баб'я. У нас нічого не лишилося вад

Які були манатки але загинули разом з човном. Ні в чом

було зварити рибу робіничим була вкриті піш

вночі маленьку свант стричку. Всі ми бачили голодні і від гопарелоду плакали, проклинали в матері їстиду. І

а мати не давала їсти теж плакала. Опівноч

нилися ми за мішею том, біля якої фанзанзи під чистотри

небом. Мати вдене в ходила просити м

лостину, ми з бротре том ходили рваліу траву. У чужих мов

дей позичали люди струлю, смажили ї ї

ЗА ПОЗИКУ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

фото А. Орловича

Театр Харк. Окркомітету Профсоюзу Харчосмак „Вентилятор“ виробив програму присвячену агітації за позичку індустріалізації. Це веселий огляд, в якому виступав своєрідний конферанс'є-бузот'єр. Бузот'єр цей ніяк не визнає позички. А коли виграв на першу позичку, враз переконується й закликає присутніх до передплати. Програму цю було продемонстровано на протязі трьох днів у профсоюзному саду, де її переглянуло понад 5.000 чол.

траву і нею жили. Якщо матері щастило випросити кілька бага йорів, тоді ми мали трошки рижу і були дуже задоволені. Я тоді весело розповідав, як старий хінець хотів побити старшого брата за те, що він біля його тину рвав кропиви і як брат утік від нього та поколов собі ногу. А мати слухала та посміхалася. Добре було, коли ми мали риж. Але таких хороших днів було дуже мало. Здебільшого ми їли саму траву і тоді я нічого їсти не розповідав і мати не посміхалася.

Одного разу до нас підійшов один хінець. Він був їти дягнутий в шовкове вбрання і мав великий живіт. Мати і я були дуже долго розмовляли. Потім він пішов і мати нам сказала, що ми в нього житимемо. Я був дуже радий. На другий деати ми всі пішли галасливими шанхайськими вулицями. Йшли і тр

дуже довго, в мене заболіли ноги і дуже хотілося їсти. Раптом мати—повернула до одного завулку, потім до другого, і ми опинилися на якійсь глухій вулиці. Тут проходили якісь білі люди. То них підходили наші жінки та дівчата і звали до себе в гості. Мене це дуже вразило. Звичайно ці білі не запрошують у гості, а на цій вулиці всіх білих хапають за оляг і просять зайти до хати. Біля одного будинку ми зупинилися. Стояло кілька жінок. Мати з ними поговорила і ми ввійшли в середину. Там зустріли того хінця, що на передодні приходив у шовковому вбранні. Він повів нас усіх темними проходами і привів до маленької кімнати. „Ось це—говорить—ваша квартира“. Я був дуже задоволений. Тепер не буде мочити дощ і мабуть їстимемо риж. Цього ж таки дня нас із старшим братом забрав товстий хазяїн і посадив біля чужих квартир. Обов'язки наші полягали в тім, щоб приходити на дзвінок і виконувати доручення білих людей. Побігти за цигарками, купити віски та закуски, прибрати постіль, де він спить з нашою хінською жінкою. Коли ми щось не встигали зробити, тоді товстий хазяїн бив якоюсь гнучкою палицею по спині й наказував удруге бути акуратнішим. Це була наша з братом служба. Плати, як потім пояснила нам мати, ми не діставали, але риж з олією давали і за це ми були дуже вдячні нашому хазяїну.

Мати робила те ж саме, що й інші жінки. Вона підходила до білих мужиків і звала їх у гості.

Спочатку мене було не зрозуміло, чому хазяїн такий ласкавий, що платив матері гроші за те, що вона звала до нього гостей, але потім я переконався, що він платив не даром.

Я сів біля дверей чужої кімнати. Раптом бачу коридором іде білий салдат з хінською жінкою. Коли вона підійшла ближче, я впізнав в цій жінці свою матір. Вона зиркнула й потупила очі. Їй було ніяково. Вони ввійшли в кімнату, де я чергував. За півгодини пролунав дзвінок, я швидко увійшов до кімнати. На ліжку лежала зовсім гола моя мати, а поруч з нею роздягнений салдат. Він зробив замовлення і я залишив кімнату.

Чимало разів ми наважувалися залишити цей будинок, але ніякої роботи знайти було не можна і ми залишалися. Коли ми підросли і могли вже робити важку роботу, тоді ми пішли до багатого хінця за вантажників. Нам дали великий чорен. Змусили вивантажувати з пароплавів вантажі, перевозити каналом і переносити до складу. Починали ми працювати від вала сходу сонця й кінчали пізно ввечері. Іли один гниж, але грошей не залишалося. Як ми не намагалися зібрати гроші і стиг придбати фанзу, нічого в нас дені не виходило.

Якось одного разу брат раптом повернувся з міста і привів з собою білу людину. Вона добре розмовляла по-хінському. Біла жінка розповіла, як у даній країні, там, де буває багато снігу і дуже холодно, і то такі ж самі люди, як і ми, забрали в багатіїв добро, що брали бідні люди і змусили багатих людей працювати в їхній країні, а працюють бідні. Бідні люди стали за господарів власної країни. Нхто їх не б'є і не змушує працювати з ночі до ночі. Бідні люди мають багато рижі і добре вбрання. Біла жінка сказала, що коли бідні хінці об'єднуються, то вони виганяють білих салдат, змусять страшенні пароплави з гарматами увійти до своєї країни та заберуть багатства в своїх панів, що і вони зможуть мати теплу фанзу і працювати удвічі менше, ніж зараз. Коли пішла жінка, ми довго говорили про те, як виганяти білих салдат та забрати добро в багатих людей. В 1925 р., коли в травні місяці, весь бідний Шанхай пішов проти білих салдат

та багатих людей. Але ми мали мало зброї і білі люди нас перемогли. Молодшого мого брата забили, а старший загинув без вісти".

Тут А-лун трохи подумав, уважно подивився на мене й додав: „Загинув без вісти тоді. А тепер став за генерала“. Я запитав, як його прізвище. А-лун подивився на мене ще уважніше і, переконавшись, що мені можна говорити все, назвав свого брата. Прізвище було знайоме з газет.

„Він за генерала у бідних хінців“.

Після кількох хвилин мовчанки, я запитав: „А де ж ваші сестри“.

— „Сестри, перепитав А-лун,—так, ніби не розуміючи,

ПРИЙОМ ДО ТРУДШКІЛ 1928 р.

фото „Ротай“

Заповнює анкету

схидила голову і промовила щось по-хінськи. А-лун їй відповідав. За хвилину він звернувся до мене з запитанням: „Щоб ви зробили, коли б вашу сестру використали, як жінку три чоловіки і за це не тільки не заплатили, але почали б знущатися з неї, поруч ображаючи вашу націю“. Я, не задумуючись, відповів: „Я б їх убив“. У нього на обличчі здригнулися м'язи і

злобно рухалися губи. Руки стиснулися в кулаки. Враження було таке, що от-от він кинеться на них тигром і розірве їх на шматки. Але замість цього руки йому знесилено впали і на очах з'явилися сльози.

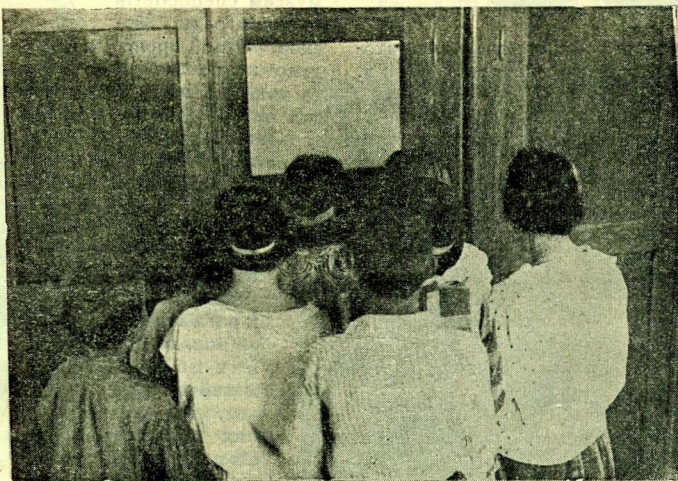
„Зробив би і я це, але вони замість трьох заб'ють сотню неповинних хінців“.

Я рішуче підійшов до салдат, зробив зв'язний враз обличчя, показав на хінку, а потім, як німий, покрутив пальцем коло свого лоба, що означало—„у вас не вистачає десятої клепки, коли ви ображаєте жінку“.

Спочатку англієць злякався, мабуть подумавши, що я їх битиму, але потім раптом всі трое знялися, поправили ремні та кашкетки, йшли і пішли в глибину парку.

А ми в знесиленій злобі змушені були дивитися їм у слід. Кілька хвилин ми мовчали. Я подивився на А-луна, потім на незнайому хінку. Вона була насправді вродлива. Правильне обличчя, смуглява шкіра, повні дитячі губи і ледве-ледве розкриті очі, розкосина настільки була незначна, що чорні, як маслини, очі, не тільки не втрачали краси, а навпаки, були кращі від гарних очей європейки, а коротка стрижка ставила її поруч з сучасними красунями Європи та Америки; я дивився на неї з неприхованим захопленням, і це, як мені здалося, закріпив А-лун. Щоб порушити мовчанку, я раптом, неждало для себе запитав: „Це ваша сестра?“ Так,—тихо відповів А-лун.

І ми попрямували до виходу.

Читають список прийнятих до школи

ХАДЕХІМ

ХАДЕХІМ скорочено зветься велика науково-культурна установа Харкова, ще мало відома його мешканцям, це скорочення розшифровується так: Харківський Державний Художньо-Історичний Музей. **ХАДЕХІМ** існує з 1 грудня 1927 р. Складає свій колекційний матеріал **ХАДЕХІМ** дуже різносторонній, охоплюючи в своїх збірках майже всі види й галузі мистецтва (понад 16 тис. експонатів).

В основних відділах музею: 1) твори живописи нашого Союзу, 2) живописи західно-європейського мистецтва, 3) в систематичній і повній збірці графіки (естампи, рисунки, акварелі) і 4) у відділі декоративно-прикладного мистецтва з кабінетом Сходу і кабінетом кераміки зберігаються речі рідкі, цікаві й цінні. Це твори, що показують техніку і творчість наших предків, що характеризують розвиток мистецтва, є вблюдючими частини з XVI-XVIII ст., і характеризують цей в звичайному вжитку. Картини, статуї, гравюри, малюнки, меблі, порцеляна, скло, тканини, шитво, килими, метал, речі релігійного культу і зброя, згруповані у відповідному порядку, будуть тим матеріалом, на якому культурно розвиватимуться широкі маси на якому можна вчити й виховувати молоде покоління спеціалістів у царині мистецтва.

Не зважаючи на те, що музей, через відсутність помешкання враз — згорнутий і не може приймати відвідувачів, він живе, і в стінах музею кипить підготовча робота. Реставрацію картин та інших речей, себ-то лікування хворих речей, хворих і від часу і від людських рук, що зробили їм шкоду, проводять в ударному порядку спеціалісти, у реставраційній майстерні при музеї, також і в реставраційній майстерні Лаврського му-

Качка бронзова (курильниця для пахощів), твір перського мистецтва XVIII в.

Порцеляна. Виробництво Мейсенського заводу (Німеччина), середина XVIII в.

зейного містечка в Києві і в Москві. Одночасно наукові співробітники музею систематизують і пророблюють колекції, проводять класифікації музейного майна, готують матеріали для музейного збірника.

Протягом зими в помешканні АХЧУ і спільно з АХЧУ силами музею і членів його наукової музейної ради, з участю запрошених музеєм спеціалістів із Ленінграду і Москви, було проведено низку лекцій та докладів з окремих питань мистецтвознавства і музеєзнавства. Основні колекції за десять місяців існування музею значно поповнено причетними з приватних збірок, значних збірок музейних речей, вилучених із запасів центральних музеїв РСФРР (Ермітаж, Руський Музей, Третьяковська галерея) і зі сховищ центрального музейного фонду Москви і Ленінграда.

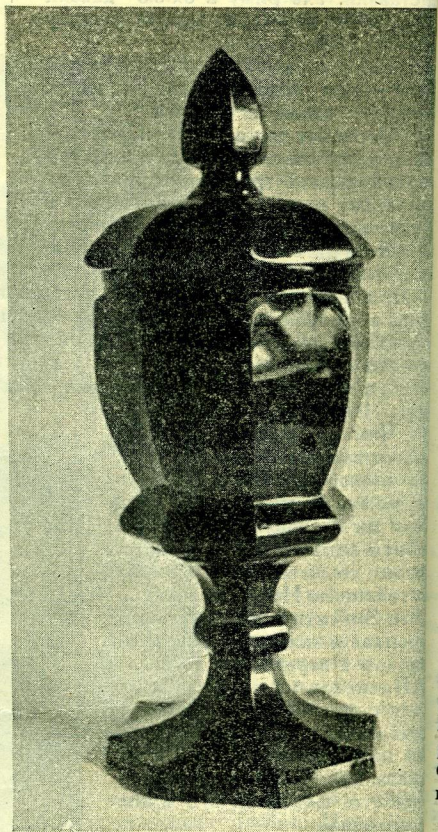
Болуче питання **ХАДЕХІМ**у—це надмірна тіснота цілковито непристосованість його приміщень (колишній монастир—архієрейський будинок). Відсутність помешкання не дозволяє не тільки розгорнути експозиції великого матеріалу в цілому, не тільки влаштувати окремі виставки музейних цінностей по колекціях, але дуже галузь і ставить у винятково важкі умовини відповідальній серйозну попередню наукову та технічну роботу музейними цінностями.

Над розв'язанням цієї пекучої справи працює і Головна наука Наркомосу, і спеціальна комісія Окривконкому.

Б. Порай-Кошицький

Роббе—бельгійський худ. 1-ої половини XIX в.

Келих—рубинове скло

НА ПЕРСЬКИХ ЛАНАХ

ГЕРМЗІР — гаряча країна, так звуть одну з частин Персії, — та й всю Персію в цілому можна було б назвати гарячою країною, що прагне дощу і води. Найзручніше і найбагатше місце в Персії це — північний схил гір, що йдуть до Каспійського моря — тут багато води й рослинності. Основну ж площу Іранського узгір'я вкрито пісками та сухими степами, серед них розкидано кевіри — котловини з солоною водою чи з висохшою сіллю на дні; де-не-де

Перські селяни провівають хліб дерев'яними вилами

Перська упряжка

трапляються родючі оазис. На це узгір'я треба підніматися кам'янистими каталами (терасами). До цього всього треба ще додати шамал — вітри в червні та липні місяці, що створюють з порох густу млу. Умови для обробки землі дуже важкі. Проте 50% населення — хлібороби. Великими зусиллями, підтримуючи давню, ще за ділів-праділів, систему зрошення. Це — влаштування каналів, колодців — шахт і підземних водогонів. Річки внутрішньої Персії у своїх верхів'ях одразу падають круто і йдуть по кам'янистому руслу. Ще до виходу річок у долину починають робити від неї відводні канали для зрошення схилів гір. Що далі, що нижче — воду відводять у більші канали, в річці води стає менше та менше, аж доки вона не губиться у болотах. Ще більше сил і роботи вимагає прокладка квенацив — підземних водогонів.

Крім того у підшви найбільших гір викопують щось подібне до шахти глибиною у 25-30 метрів і скидають туди сніг з гори, — сніг тане і його розподіляють канавками по луках. Роблять також глибокі колодці з запасною водою; день і ніч біжить канат по дерев'яних колесах, воду піднімають в бурдюках наверх і розподіляють по канавках. Коли персієти святкують свій новий рік (початок нашої весни) хліб, крім пшениці вже у стеблах. У квітні хліба в більшості дозрівають, їх жнуть просто серпами. Жива проходять швидко.

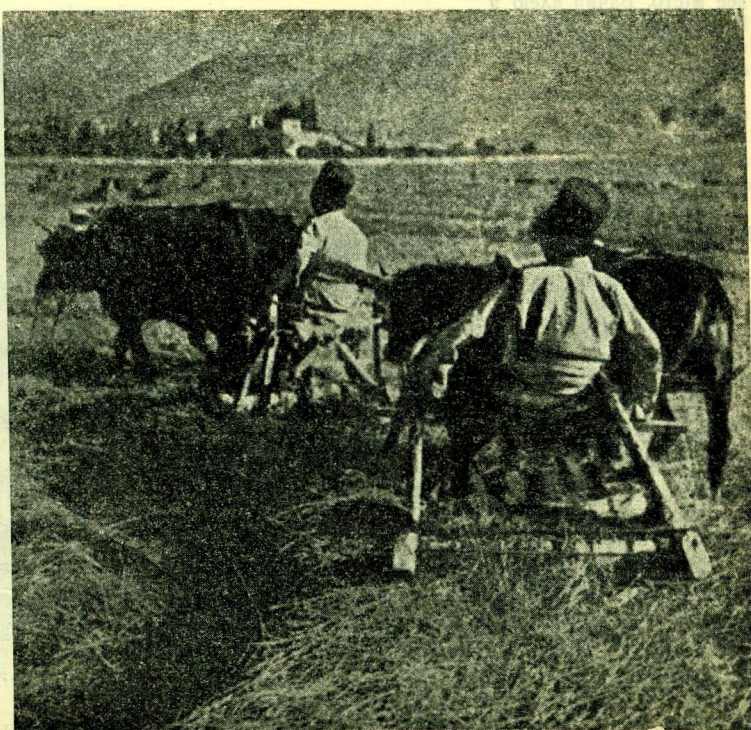
За 24 години поле вкрито снопами. Ясне синє небо сприяє цим усім роботам. Нема чого лякатися зливи, гроза і град тут явища невідомі. Хліборобська праця йде в примітивних формах. Як 2.000 років тому молотили, так і зараз молотять: на поле суне причитивна молотарка, її тягнуть зебу, сидить погонич, між двома полозами крутяться вали з широкими ножами, — вони роблять січку, а копита тварин і полози санок дають колосся. Коли хліб змолочено, його тут же на полі починають віяти. Відділяти зернята від отрубів допомагає монзум, — свіжий вітер. Хліб провівають проти вітру простими де-

рев'яними вилами. Виламають по вітру. Важкі зернята падають селянам під ноги, — лущиння відкидає вітер у другу кучу.

Зерно перевозять на ослах у мішках, а соломі в сітках. Важуть вдома на балковій вазі. На полі жінки й діти збирають колоски і зернята, а після того власник поля дозволяє попаси скот на стерні. Після цього вже літу кінець і починається коротка перська осінь. Багато доводиться прикладати праці перським хліборобам, щоб зростити пшеницю і жито, риж і мак, помаранчі і ширазькі рози, відомі всьому світу і оспівані в поезії.

Вапнякова й солончакова земля, відсутність дощу і води дуже утруднює працю перського хлібороба і лише тисячолітні традиції що до системи зрошення і уперта праця врятовують перського селянина від злиднів та й часом від голодної смерті

Ол. Корсун

Після жнив згребвають решту зернят

ВАРШАВА

З циклу „Вишневі усмішки закордонні“

ВАРШАВА—поки що столиця польської, як то кажуть, республіки. Я кажу „поки що“, бо хто знає, що буде далі: можливо, що Варшава буде всесвітньою столицею.

Це буде тоді, коли на всій земній кулі буде сама Польща. Поки що Польща посідає ту частину тільки України, Білоруси, Литви й Німеччини, так що Варшава ще не всесвітня столиця.

До Варшави слід заїздити, їдучи в Європу, а я заїхав, повертаючись з Європи, через те я бачив Варшаву тільки один раз.

А цього зовсім де досить для того, щоб тебе там убили: для того треба трішки все таки довше пожити у Варшаві.

Коли ви під'їдете до варшавського головного вокзалу, особливо як їдете ви з Берліна,—зразу якось почувається, що потрапили ви до великого європейського міста, що через якийсь „двісті-триста літ“,—а таки дорівнюється ну хоч би й до самого Берліна.

Така вона пишна й розкішна.

Щоб дорівнятися до Берліна, Варшаві залишилось збудувати ще всього тільки 53 вокзали, бо вона має їх 5, а Берлін—58.

Потім треба буде їй позалити асфальтом вулиці, вдосконалити електрику, почиститись, помитись, збільшити разів у чотири населення, позаводити парки, музеї, театри, крамниці, наукові установи, фабрики, заводи, побудувати кращі будинки, кращі трамваї, завести кращі авто, збудувати підземку, наїземку, кращі таксі і Варшава дуже скидатиметься на Берлін.

У чім Варшава випередила Берлін—це в кількості (господи благослови, перший раз написав це прекрасне слово) свого війська.

Війська у Варшаві вистачило б на чотири Берліни.

І військо все „орляче“: на голові орли, на грудях орли, та аксельбанти, та цияцьки на кашкетах, на мундирах, на штанах, на шаблях.

Є з перами на шапках, з кінськими хвостами.

Ох, і війська.

На кожному кроці—військовий.

І всі хоробрі.

Беручи під увагу мирні настрої польської, як то тахнуть, республіки, таку силу війська пояснити можна тільки тим, що доросле населення в Польщі любить учитися „в салдатики“.

Головна вулиця у Варшаві Маршалківська.

Від назви цієї вулиці й Пілсудський має звання маршала.

* *

Я був у Варшаві тільки один день—від поїзда до поїзда.

За такий короткий час, звичайно, деталей не вхопиш хоч завдяки ласці Ю. М. Коцюбинського, подивився я мабуть чи не все місто. Бачив алею з Бельведером. Пілсудського в Бельведері не бачив.

Єврейські квартали бачив.

Ах, оті дітки єврейські в ермолках з пейсами.

У їх великі сумні очі, цадиками напохані.

І кругом діток тих—така в засмалцьованих лапсердаках убогість.

Кому вони, навіщо вони, оті сумні дитячі очі, оті лапсердаки.

Аджеж і над єврейським кварталом гуде мотор аероплана.

Бачив двох капуцинів. Вони огрядні, з чорними бородами і в сандалях на босу ногу...

Дивився на капуцинів, а думав чомусь увесь час про жеребців, про конярські товариства, про случну кампанію й про жеребця „Гарсона“ з Оленівського радгоспу.

Бачив також, де живе президент польський.

Палац—старовинний, тихий.

Президент—сучасний, тихий.

* *

Із пам'ятників мені особливо подобався—постамент одному з королів Іванів, що сидить на коні й конем отим давить українця й татарина.

Лежать українець з татариним під королевим конем, обличчя в них у муках корчиться, а король польський Іван задоволений і грізний, бо „покорив під носі всякого врага і супостата“...

І волочиться по землі буйний чуб запорізький в упокореного земляка мого...

Кажуть, що то пам'ятник майбутній автономній сестрі моїй Західній Україні, що її (автономію) ніби готує сучасний уже не король, а маршал.

Є у Варшаві й могила невідомого жовніра.

Перед нею ввечір час негасимий вогонь горить. Франція, побачивши це у Варшаві, і в себе в Парижі таку могилау невідомому салдатові зробила.

Населення у Варшаві мільонів з півтора. Воно живе, уряд, торгує, молиться бог, танцює фокстроти й мазурки й стріляє в раянських представників.

Робить кожний те, що йому доручено.

Крім того сила в народі, що охороняє наших представників у Варшаві. Не менш мабуть як три чверти варшавського населення це робить.

Придивившись до того, як охороняється там наше повпредство, у мене сльози подяки виступили на очах.

А як же ж і не заплакати.

Проти повпредства і день і ніч жандар стоїть.

По боках біля повпредського будинку і день і ніч на лавах сидять і старі, й малі, й діти, й жінки...

Вони стежать, щоб ніхто не зайняв представників наших.

На розі Познанської (вулиця де міститься повпредство) й найближчих до нашого повпредства вулиць—візники й таксі стоять, їм так саме доручено охороняти представників наших.

І проти повпредства нашого, і збоку повпредства нашого, всі будинки заселено людьми, що охороняють представників наших.

Коли хтось із співробітників повпредства чи його жінка, виїде з будинку щоб піти чи в крамницю, чи в кіно,—за ним (чи за нею) обов'язково йде чоловік за тям...

То спеціально для того, щоб ніхто не образив його чи її по дорозі.

Така, розумієте, чемність, така передбаченість.

На що ми, прості собі люди, що ніякої офіційної місії у Варшаві не виконували,—а й нас, спасибі їм, пильно охороняли.

Коли ми сідали на візника, щоб поїхати на вокзал, до нас підійшло раптом і, вроді непомітно, чоловіка з

чотири, прислухались, куди ми візника наймаємо, і за кілька часу за нами їхало таксі, пильно на всі боки вдивляючись, щоб якась каверда не прийняла нас за мішень із стрілкового гуртка. Я сказав своїм товаришам:

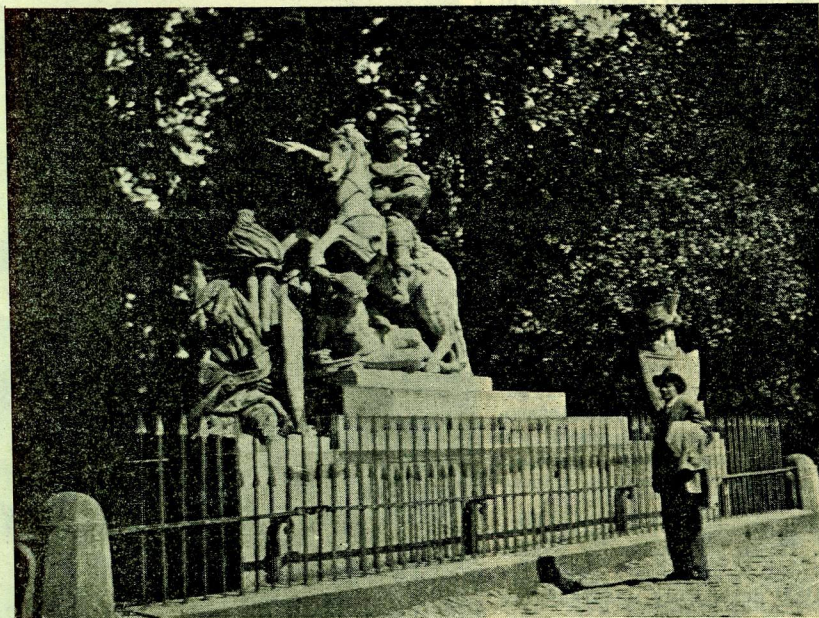
—Голову вище, голубочко, нас ескортують як найпочесніші гостей.

Пригадуючи те все не можу не висловити Варшаві почуття своєї глибокої подяки.

Да-а-а... У Варшаві не пропадеш. І ніколи не заблукаєш.

Варшава має п'ять вокзалів і п'ять тюрем.

Буде у Варшаві п'ятдесят вісім вокзалів і тоді у Варшаві не заблукаєш і знайдуть і приставлять...

„Лежать українець з татариним під королевим конем“...

Хороше місто.

Гостинне й привітне.

* *

СКАРБНИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ВОРОГИ республіки трудящих намагалися довести, що газети й книжки радянсько-го павільйона на Кельнській виставці преси зроблено за кордоном. Вони говорили, що мовляв, не може бути, щоб більшовики за такий короткий час могли

випустити цю силу-силенну цінних книжок. Цілом зрозумілі причини, що створюють наших ворогів на таку брехню. Адже ж кількість книжок, їхня якість свідчить про піднесення культури пролетаріата. Вона є ознакою, що в робітничо-селянській державі відбувається велетенський культурний процес.

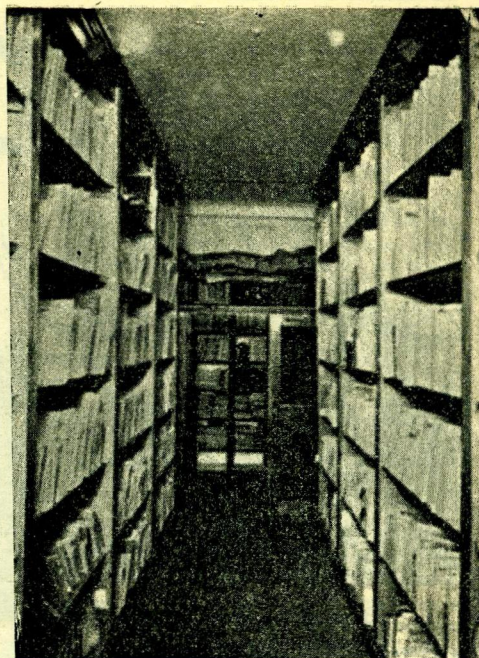
Найкраще ж простежити за розвитком нашої книжкової продукції отже й культури в Українській Книжковій Палаті, що міститься в Харкові; Книжкова Палата, — є дитина революції. Її засновано лише 1922 року, але вже й тепер за ці кілька років вона являє собою не зби яку культурну цінність.

Основна робота Палати — максимально охопити всю друковану продукцію УСРР, щоб взяти її на облік та найкраще просунути до широких мас. Як відомо, до революції такого обліку на Україні не було і навіть ще й до-тепер в наслідок цього не можна дізнатися точно, що вийшло за той час на Україні та зібрати всі тодішні видання. Після революції цю роботу провадила Головна Книжкова Палата в Києві реорганізована нині в Український Інститут Книгознавства.

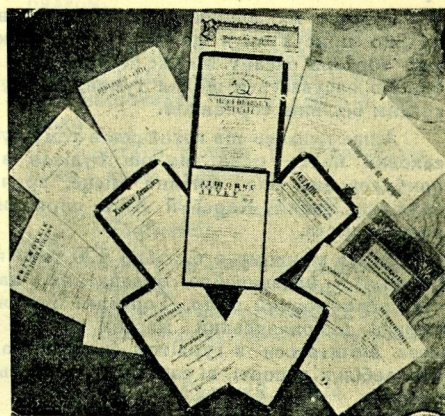
В Харкові було засновано Українську Книжкову Палату і тоді стало можливим найповніше охопити друковану продукцію країни, себ-то зібрати все, що вийшло з друкарень — від великих книжок до найменших листівок та газет, що вийшли з друкарень. Це єдине на Україні сховище книжок. Палата до цього часу збрала близько 40 тисяч книжок, майже стільки ж примірників журналів та зразків газет, — в архіві палати є близько 100 тисяч найрізноманітніших листівок — афіш, відозв то-що.

Палата не обмежується лише тим матеріалом, що виходить у нас. Вона має спеціальний підрозділ, де зібрано українську літературу, що вийшла за кордоном і загальном всі видання українською мовою, що характеризують українське життя за межами СРСР.

Неможна охопити відразу всієї роботи Палати, праці кількох її відділів. Вона є справжньою скарбницею української культури, де збиралося, збирається й збиратиметься друкована продукція — культурні досягнення нашої країни.

Куток архіву української преси

Б. С. Бібліографічний інтернаціонал

Жуков. Розповідає про Перекоп

Трепло

Вантажать океанський пароплав

МАЙЖЕ зі всіх чотирьох боків мутно-зеленява водяна рівнина оточує Владивосток. Безунинно набігають піняві хвилі, притискуючи місто до сопок, хвилі плещуться в берегах, закутих у граніт.

Вулиці, мальовничо роскидані будівлі й сади щільно присунулися до гір, неначе боючися вогких торкань океану. Майже по серпені з японських берегів насувається щодня туман, закутуючи місто божим білявим серпанком.

Лише якихось пів сотні років тому тут був військовий пост — одна кам'яна будівля з кількома прибудовами. Але вигідне місце, зручні гавані, близькість Японії, Кореї й Хіни сприяли буйному ростові міста.

Зараз у ньому є близько 120 тис. населення. В порті — надзвичайне оживлення, на вулицях чути різномовний говір. Гортанні викрики хінців, лящити американський жаргон і м'яка італійська мова змішані з гуркітом екіпажів, авто, скрипом лебідок в порті, зі свистками океанських пароплавів.

Між бухтою „Золотий Ріг“ і Амурською затокою мальовничо розкинувся Егершельд — гордість тубільців, що цілком слушно дістала назву „ворота на світовий ринок“.

Егершельд це величезна транзитна гавань, що викидає на світовий ринок сировину з Сибіру, Далекого Сходу і Манчжурії.

Щодня 10-12 океанських пароплавів навантажуються бодами, жмихами, маслом, щоб потім повезти їх до портів всього світу. В гарячу пору територія Егершельда кипить удень і вночі. Лящити залізо, гуркотять порожняки, скриплять конвеєри — все це приголомшує новачка. З величезних пакгаузів безперервно тягнуться лантухи по конвеєрних стрічках просто до пароплавних трюмів. В повітрі висить добродушна лайка руських вантажників, що надзвичайно легко бігають з п'ятипудовими лантухами на спинах. Здалека чується протяжне — ей-хо, ой-хой, ой-хой-хой — хінських вантажників.

В цьому році Егершельд радів з успішною боротьби зі своїм тихоокеанським конкурентом — японським портом Дайреном.

Вдовж бухти „Золотий Ріг“ тягнеться головна вулиця міста — Ленінська.

Тут надзвичайна метушня і рух, як і личить найкращій вулиці океанського порту.

На тротуарах стоять хінські продавці цигарок, торговці морозивом, чистильщики.

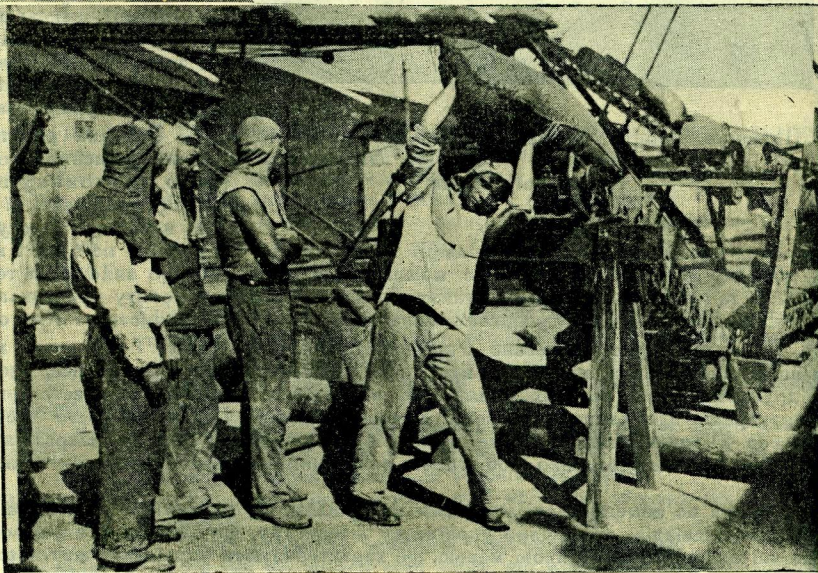
Вікно в Тихий океан

(Владивосток)

Кожний з них закликає клієнтів з енергією, що просто дивує.

- Ма-о-жен-о-е.
- Са-о-ш-о-ш.
- Уео- уе-ай.

Треба довго жити в Владивостоці, щоб розібратися в цих гортанних закликах. З незвички дзвенить в ушах, навіть голова злегка крутиться від шуму й надзвичайного галасу. А коли повер-

Портові вантажники

нути в Ленінської, пройти Алеутською в бокові, другорядні провулки, то ви потрапите до хінських кварталів і почувати мете себе, як у Хіні.

* * *

Криві, маленькі вулиці — такі що ледве-ледве можна пройти двома. З низеньких дахів спускаються плакатики розписані хінськими ієрогліфами. Над входом в манюсіньку крамничку, аби їдаленьку висять паперові лихтарики. Тут ще більш південного темпераменту, крику й галасу.

Де-небудь у заулкові ховаються неминучі кишля і особливо опіекуринні. З цими курильнями провадиться жорстока боротьба, але спробуйте — но ви шукаєте їх в цьому лабіринті хінських крамничок, смердючих магістерень.

Це дуже важка, складна справа з нею не завжди справляється місцевий адміністративний відділ.

Та не подумайте, що хінці та буденні і прозаїчні, цілком увшовши в дрібниці буденного життя. Нічого подібного! Ось тут же в руках цих кишел-крамничок вибачує різноманітними лихтариками місцевий театр. Це названо чайною цікаві і своєрідне явище.

Адміністратор зустрічає вас з найвишуканішою любязністю.

— Заходи, капітана, шіпопрош театр, заходи... („капітана“

Палац праці

так хінці називають руських на знак поваги). З надзвичайно приязним виразом на обличчі він веде вас нагору.

— Чому нагору, я хочу вниз.

Адміністратор раптом робить жакливу гримасу — пфу-пфу твоє, нельзя сидіти внизу. Пальох вниз.

Сидячи в ложі, подібній до якогось-то ящика без дна я оглядаю залю. Там розставлено грубі дерев'яні столи, а навколо них вже росталися хінські глядачі в своїх синіх халатах і чорних шапочках.

На кожному столі миска з насінням. Все збудовано за принципом справжнього кабаре.

На сцені без завіси вже розпочинається приготування. Приходять артисти, тут же гримуються на вігху глядачам, розставляють бутафорію.

Раптом оркестра почала грати, заповнивши залю кокофонією якихось то надзвичайних звуків. Музики з надзвичайною силою били по якихось горщиках, тарілках, дмали в рурки, стукали по дерев'яшках.

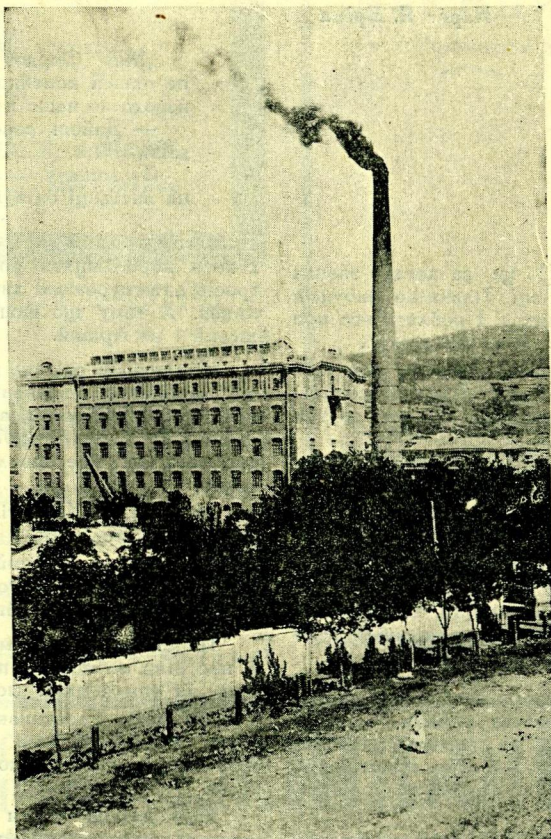
Під цей джаз-банд розпочалася вистава. На сцені відбувалися бенкети, сцени кохання, жакливі бойовиська. Вбитий, полежавши трохи, потім вставав, тут же наліплюючи собі іншу бороду і негайно ж розпочинав іншу роль.

Глядачі дивилися весь час надзвичайно зацікавлено. В деяких місцях вони раптом реготалися, захоплювали стукотіли ногами, вітали улюблених артистів. Як відомо, у хінському театрі роль жінок виконують чоловіки, бо вважається за непристойне виступати жінці в театрі. Але у Владивостоці вперше з'явилися жінки-артистки і це справило на глядачів величезне враження

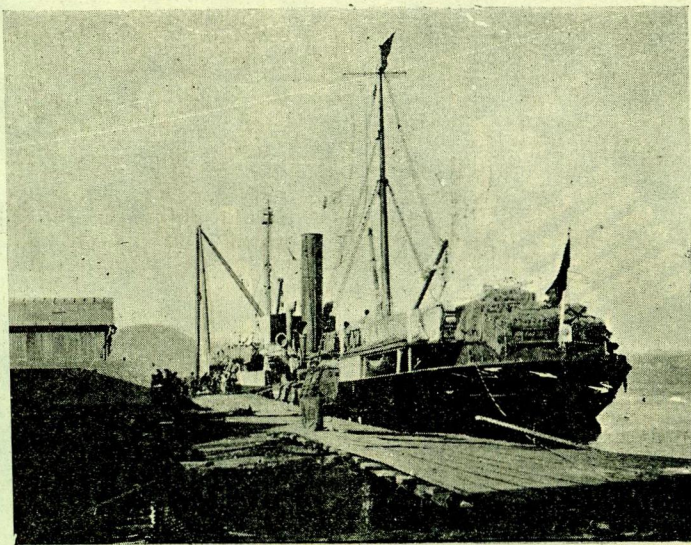
* * *

Починаючи з Владивостоку вздовж берега Амурської затоки тягнуться чудесні дачні місцевості, що дуже зручно й швидко сполучаються з містом. Це — далекосхідна „Рів'єра“. З міст цілого краю доспішають сюди втомлені робітники і службовці, щоб підправити своє здоров'я.

Коли у Владивостоці все окутано тяжким серпанком, то тут всеж таки на 10-20 кілометрів завжди стоїть прекрасна година. Особливо гарно на

1-й державний млин

Пароплав Радторгфлоти в Егершельдській транзитній гавані

Рів'єрі в кінці літа. Під гарячим, ласкавим сонцем стоять гарненькі різнобарвні будиночки потоплені в зелені. Весь берег на 20-30 кілометрів являє собою цілковитий пляж.

Море завжди ніжно-блакитне, зелені хвилі з тихим гуркотом набігають на яскраво жовтий пісок. Куди не глянь — усюди купаються, і, навіть, далеко у воді маячать одинокі фігури відважних плавців.

* * *

На „Рів'єрі“ нечислима кількістю різних будинків відпочинку, курортів, санаторій.

Профсоюзи конкурують один з одним, щоб якомога ліпше влаштувати відпочинок та лікування. Водники, наприклад, мають тут чудесну водяну станцію і спортплощадку, радторгслужбовці — прекрасні купальні, а залізничники пишуться з якості й кількості годування в їхньому будинковій відпочинку.

Коли американська делегація відвідала далекосхідну Рів'єру, вона була здивована зразковим тамтешнім порядком.

Особливе враження справили на них сучасні шахтівники, що грали в теніс і під час сніданку в будинковій відпочинку їли сандвічі й шоколад.

Делегати ходили й хитали головами і лише бурмотіли:

— Very, well! It is beautiful! Wonderful!

Крім „Рів'єри“ пожитий Владивостоку мають невичерпану кількість найчудесніших кутків, що відвідуються екскурсантами:

- Руський острів.
- Аскольдів маяк.
- Радгосп Сідімі.

На Руському острові дика екзотична природа.

На ньому майже ніхто не живе, коли не рахувати розкиданих де-не-де рибальських халуп.

Городяни люблять провадити свята в пущах цього острова, відпочивати в тиші його, далеко від міського шуму, від щоденної роботи на фабриках і заводах.

М. Долотін

Коломієць

А В Т О

Спливає шум у височині,
авто на хвилях шорхає...

Які літа, які там дні

на золотий фаргух?

Якої радості пісні

асфальтами підводяться?

Прийшов, і бризкає піски

безумний рух.

РЕМОНТ УЛИЦЬ

Ремонти вулиць. Вдалені

камінна буря котиться,

і де не стань, — і де не стань

заліза п'яний приск.

І де не стань — розгрім дзвінкий,

росколини засушливі...

Веди мене — веди мене

на переможну путь!

ЗА РАДЯНСЬКИЙ ОЛІВЕЦЬ ЧИ ЗА ГАММЕРА?

Нарис Я. Бріка

На сторожі радолів

— Ви за який олівець?

— По-перше тільки за власний. Що це за погана звичка у нас завелася привласнювати чужі олівці. Тільки-но забудеш свій олівець на столі, він миттю зникає. І роблять все при цьому таку лагідну посмішку, наче б то й не крадіжка...

Бесідник жовчної людини посміхався. Розмова точиться на Харківській виставці радянського олівця. Публіка, розбившись на окремі групи, ділиться враженням. То тут, то там спалахне гаряча дискусія.

— Ні, справді, Валеріане Рудольфовичу, адже ви старий знавець олівців, ще від Маєвського колись мали представництво, чи справді ми вже можемо наплювати на Європу що до олівців.

Колишній представник фабрики Маєвського, що так не любить коли в нього „позичають“, не виявляє бажання докладно відповісти. Він щось розповідає про те, як твердість дерева повинна відповідати якості графіту і як добре було поставлено справу у Маєвського.

Але зрештою у нього виривається:

— І хто б міг сказати, що тут навчаться робити олівець. Адже 21 року був не графіт, а пісок, не дерево порядне, а вогка сосна. А тепер, подумайте тільки, 5 коп. за пристойний олівець, в той час як концесіонер бере за такий же олівець 12 коп.

Хто вона тепер ця літня, грубезна людина, що так заохана у виробництво фабриканта Маєвського. Як-що вона навіть і працює десь у паперовій радянській крамниці, її симпатії на-вряд чи належать Хемвугілля

І ці нотки деякого жалкування за буйний зріст якості радянського олівця з боку чужої нам людини, чи не є кращою похвалою радянському виробництву.

На виставці — головні споживачі олівця. Тут ви побачите учня, художника, загоспа з радянської установи. Жваві розмови, обмін враженнями дають чудовий матеріал що до правильної оцінки радянського олівця, виявлення окремих хиб виробництва, просунення виробу.

Художники — ті, наприклад найзавзятіші критики. Адже олівець для них, що плуг для селянина. Він мусить пливти по паперу м'яко, без скрипіння, не ламатися, не давати крапок на сірому тлі.

Тут же беруть на пробу олівці, пишуть ними, малюють, а потім записують свої враження.

— Графіт добрий, а дерево ликувате. Важко стругати.

Учитель школи записує:

— До правління шкільного кооперативу надійшли олівці радянського виробництва й олівці концесійної фірми Гаммера.

„Мир Фордов и Гаммеров не нашей копеекой дыши, производство наше не замерло —

— Дайш советские карандаши“.

(Із зошиту для відвідувачів на виставці олівця).

Протягом кількох днів олівців радянського виробництва розібрали кілька grosів, а гаммеровські лишилися на полицях. А тому що наш олівець і дешевий і не гірший.

Радянський олівець раз-у-раз більше завойовує споживача, 1924 року продано 175742 grosи, а тільки за половину 27-28 року — 290743. Але зріст виробництва йде швидше за реалізацію.

На складах Хемвугілля багато не-реалізованих олівців.

Хто в цьому винний. Адже якість нашого олівця за одноголосним твердженням цілком пристойна.

По-перше винні ми, споживачі. У нас ніяк не можуть позбутися мавпування чужоземних мод.

Ми часто переконані, навіть коли немає жодних підстав до цього, що все закордонне далеко краще ніж наше.

Хіба далеко пішли ті, що з приризством ставляться до всього свого й навпаки милуються зі всього, що має ав-закордонного, з їх наївним дивуванням, що у Франції навіть м-жикки розмовляють французькому.

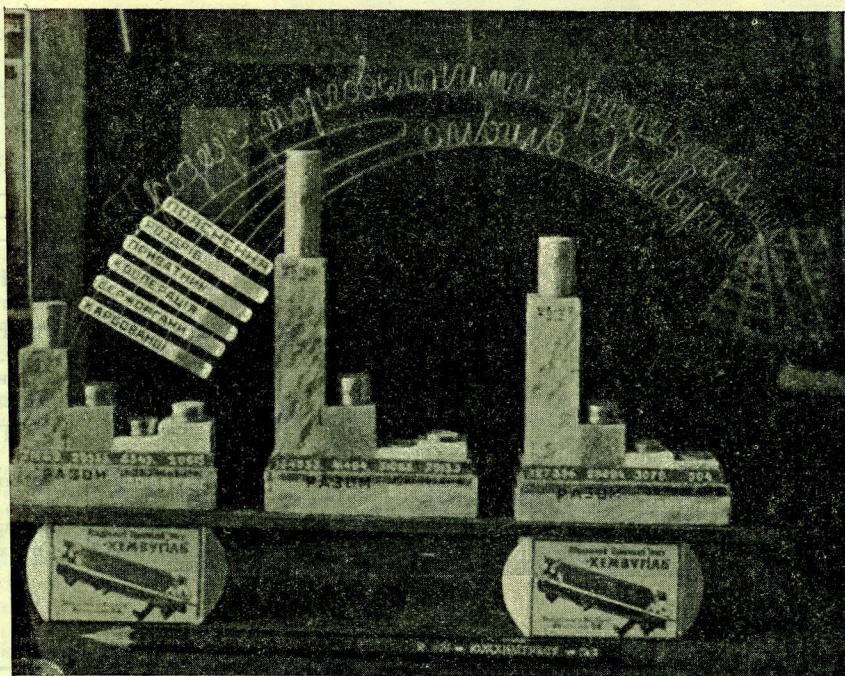
Але винні й на-підприємства, що р-робляють олівці. Г-мер і Гардм, т к-чатъ захлинаючись ш-пинними літерами численних реклам, в-гипн лізують спос-вача, вони його пе-конують каскадом с-яскравістю фарб.

А наш олі-мовчить, немов ні-немов йому нема-сказати.

Нам неpotr-брежлива реклама, споживач має право магати, щоб про-й якість олівця дов-дувався не з-ставки, а з яскра-повідомлення, як-било у вічі, яке-б-реконувало.

На закордон олівцях ми пер-чували величезні в валюті.

Це зававто-ка розкіш, коли ми навчилися ви-р-вати не гірше; в цьому нас переконують експонати з вис-та дїяграми, що вказують на безупинний зріст радян-продукції олівця. Захоплення „закордонним взагалі“ м-Навіть принципи прихильники закордонного олівця ко-тують підвищення якості нашого олівця та перемогу, щ-шилися на боці чорного „масового“ радолівця в борот-його закордонним конк-рентом. „обра якість радянського о-одна з ластівок нашої незалежності від закордонної те-

Олівець Хемвугілля

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

ОТ 3-х РУБЛЕЙ

ВЫСЛАЮТСЯ НАЛОЖЕННЫМ ПЛАТЕЖОМ

Конторск. ул. (Краснооктябр.), № 5, Рыбальченко

НОВАЯ КНИГА

САМОУЧИТЕЛЬ КРОЙКИ МУЖСКОГО ПЛАТЬЯ

С 73 РИСУНКАМИ И ЧЕРТЕЖАМИ

Цена 1 р. 80 к., с пересылкой 2 руб.

Москва, ул. Герцена, д. 22-42, книжный склад „Книговед“.

САД-РЕСТОРАН

„АРКАДИЯ“

ул. К. Либкнехта № 11.

ЕЖЕДНЕВНО
ЗАВТРАКИ,
ОБЕДЫ
и УЖИНЫ.

Во время обеда и ужина
играет струнный оркестр.

Ресторан открыт до
2-х ч. ночи.

Отделение при вокзальном буфете (6-я платф. в
специальном павильоне) отпускает в любое время
горячие блюда по карте.

кондитерское коопера-
тивное товарищество

„МИНЬОН“

Гор. Харьков,
Киевская ул. 15
телеф. 10—49.

ИЗГОТОВЛЯЕТ

РАЗНОГО РОДА КОНДИТЕРСКИЕ
ИЗДЕЛИЯ, КАК-ТО:

МОНПАСЬЕ,
КАРАМЕЛЬ,
КОНФЕКТЫ,
ШОКОЛАД,

ХАЛВУ,
ПЕЧЕНЬЕ,
ПИРОЖНЫЕ,
ПРЯНИКИ
и проч.

ПРЕЙСКУРАНТ по первому требованию высылается БЕСПЛАТНО

ДОМАШНИЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИК

САМОУЧИТЕЛЬ

Устройство домашнего освещения, звонков, сигнализации, телефонов. Изготовление гальванических элементов, аккумуляторов, трансформаторов, выпрямителей. Радиоприемные установки, детекторные, ламповые, с антенной и без антенны. Электрооборудование клубов и изб-читален, установка проекционных фонарей и кино-аппаратов, электрооборудование КЛУБНЫХ СЦЕН и проч. с 138 рис. и пояснит. чертеж. Цена 2 р. 75 к. с пересылкой.

***** Книжный склад „КНИГОВЕД“, Москва 19, ул. Герцена, № 22, БИС. *****

НОВИНКА

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

СПУТНИК ОХОТНИКА Рахманин и Керцелии
Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубль 85 коп.

КАК ПИСАТЬ стихи, статьи и рассказы
сост. проф. Шенгели ц. 90 к.

Полный справочник ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ
гребля, плавание, футбол, бокс, борьба, джиу-джитсу и др. виды спорта 236 стр. ц. 2 р. 50 к.

ПОЛОВОЙ ВОПРОС Авг. Форель
2 т. 4 р.

Жобсон. Онанизм у мужчин и женщины и его лечение 27 г. 2 р. 50 к.

Его же. Вопросы пола ц. 1 р. 50 к. **Его же.** Половые расстройства у мужчин ц. 1 р. 25 к. **Роледер.** Физиология и патология полового акта ц. 1 р. 70 к. **Губарев и Селицкий.** Противозачаточные средства (предохр. от беремен.) ц. 1 р. 70 к.

Слетов. Половая неврастения и ее лечение 28 г. 170 стр. с рис. ц. 2 р. 60 к.

Пашенко. Канарейка. Уход и содерж. 50 к.

Данченко. Певчие птицы ц. 50 к.

Полный самоучитель

СЛУХОВОЙ СТЕНОГРАФИИ
системы Терне-Гильдебранд (текст и атл.) 27 г. ц. 2 р. 85 к.

КАК ВОСПИТАТЬ здорового и крепкого ребенка и как улучшить здоровье матери — „Книга матери“ проф. Сперинского. С рисунками. 1927 г. Ц. 2 р. 50 к.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.
Сост. Святский. Ц. 1 руб.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА. 120 рисун. 388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ. 390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г. Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ. Горчаков. Цена 1 руб.

СПРАВОЧНИК по лекарственным растениям : Сбор, сушка, разведение и пользован. ими. 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках Сост. Комаров. — Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ
Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА
Учение о гипнозе и внушении. 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

КРАСИВО!!! ПРАВИЛЬНО!!! СКОРО!!!
ПИСАТЬ научитесь, приобретя самоучитель каллиграфии. Сост. Волчонком. Цена 1 руб. 25 коп.

ПИСАТЬ И ГОВОРИТЬ правильно по-русски будете, если приобретете „Новый орфографический словарь“, содержащий 100.000 слов сомнительн. в правописании Цена 2 руб. 80 коп.

ЛЕЧЕБНИК домашних животных — с рецептами лекарств — 176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

А ТАКЖЕ ЛЮБУЮ КНИГУ высылает наложенным платежом книжный МАГАЗИН „НАУКА И ЖИЗНЬ“ 19, Воздвиженка, 4/у, Фирма существует с 1905 г.

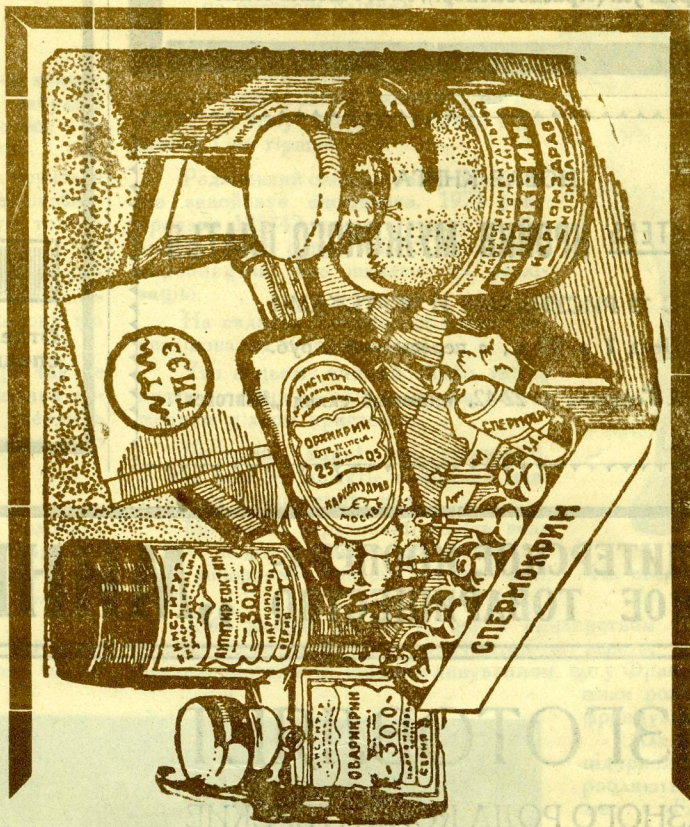
ХАРЬКОВСКАЯ ПРОИЗВОДСТВЕННО-КООПЕРАТИВНАЯ АРТЕЛЬ

„ПРОВОЛОЧНИК“

Контора и завод ул Яковлева (б. Михайловская) № 54.

ВЫРАБАТЫВАЕТ:

проволоку светлую, бронзированную, квадратную, пружины и разные гвозди как из своего сырья, также и из сырья заказчиков.

**ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ
ЭНДОКРИНОЛОГИИ**
НА ИОНСКОЙ

Институт доводит до сведения врачей, лечебных учреждений, аптек, аптек, что им приступлено к массовому производству

ИНСУЛИНА
инсулин одобрен Инсулиновым Комит. Учено-Медиц. Совета НКЗ РСФСР

Стандартизован в международных единицах. 1 кб. см. содержит 20 межд. единиц

инсулин вышущен в упаковке 5 кб. см. — цена 1 руб. 45 коп. флакон.

Аптекоуправлениям при оптовом заказе на инсулин скидки 20%
Ин-т также изготавливает все органотерапевтические препараты:

АДРЕНАЛИН, АНТИТИРЕОКРИН, ПИТИУКРИН, ТИРЕОКРИН И ПР.
Большинство препаратов стандартизовано.

Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют благоприятные отзывы клиник.

Со скидкой препараты отпускаются Аптекоуправлениям, врачам и лечебным учреждениям.

О приеме заказов просим обращаться к
Мед. Б. Николе-Воробьевский пер., № 10, Государственный Институт

Экспериментальной Эндокринологии НКЗ тел. 4-03-54.

Проезжисты-пребывающие высылается бесплатно по первому требованию.